

7
117 986 1981

0727,7/8

COBISS ®

MLADIKA

7
8

MLADIKA

IZHAJA DESETKRAT V LETU

1981 LETO XXV. - ŠTEV. 7/8

Poština plačana v gotovini -
Skupina III/70

KAZALO

Za prenovitev človeka - delavca	101
Draga '81 v očeh udele- žencev	102
Vinko Beličič: Dan po Dragi '81	105
Vladimir Kos: Z veseljem priporočeno; Na zelenem pomolu	106
Anton Kufolo: In večno šu- mi Nadiža (6)	107
Vladimir Kos: Teologija ve- čera	109
Tončka Turk: Kronika s sol- zami in krvjo orošenih src (II.)	110
(S.M.): Protislavje »Drage« ali kaj drugega	110
(J.J.): Profesor Toussaint Hočevar o manjšinah	113
Antena	115
Martin Jevnikar: Zamejska in z d o m s k a literatura (Vinko Beličič)	117
M. Jevnikar: Odšel je dr. Ferdinand Kolednik	118
Marija Rus: Lurd 1981	118
Marijan Pertot: Bibliografija slovenskega tiska v Ita- liji leta 1980	119
Staro in novo	120

Na platnicah: Pisma; Čuk
na Obelisku; Za smeh

Priloga: Pavle Merkù: Slo-
venski priimki na zahodni
meji (str. 53-56)

Zunanja oprema: Evald Crevatin

Uredništvo in uprava: 34133
Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189

Poštni tekoči račun 11/7019
»Mladika« - Trst

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Registrirano na sodišču v Trstu
št. 193

Član USPI (Zveze ita-
lijanskega periodičnega
tiska)

tisk »graphart«, trst, rossetti 14

pisma pisma pisma pisma pisma

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

ORGELSKI KONCERT

Orgelski koncert mladega a že pri-
znanega organista ne privabi veliko
ljudi v skromno predmestno cerkev,
če ni veliko reklame. Skromne orgle
— čeprav komaj obnovljene — v pred-
mestni cerkvi ne obetajo veliko. Pri-
dejo redki farani največ iz dolžnosti,
pridejo prijatelji in sorodniki nasto-
pajočega prav tako iz dolžnosti, pri-
dejo redki ljubitelji glasbe, ki so slu-
čajno izvedeli za priložnost, ker že ni
nič boljšega zanje nikjer ob tisti uri
v nedeljo zvečer. Malo nas je ob na-
povedani uri in se preštevamo. Vsi
smo upali, da nas bo več. Cerkev je
dejansko še popolnoma prazna, zato
je neprijetno stopiti vanjo; postajamo
pred vhodom, v gručah pogovor ne
steče. Stopimo noter samo malo pre-
den zamuda postane nedostojna, po-
sedemo razpršeno, sežemo po pro-
gramu na klopi in se pripravimo, da
nas lepota glasbene umetnosti obo-
gati. Že prvi akordi nas prevzamejo.
Program je dober in mojster odličen,
iz skromnega instrumenta potegne
neslutene vrline. Vdano se prepustimo
glasbi ne misliš na nič, ali skoraj
nič, ne vidiš ne celote ne detajlov,
gledaš ne da bi videl, le redkokdaj
te to ali ono za hipec vzbudi. Tako
se zagledaš na pochrnele slike, po-
srebrene svečnike, na križ in rdeče
vrtnice na glavnem oltarju; pri stran-
skih oltarjih te zamotijo bogate kom-
pozicije raznobarnega cvetja; pomi-

Navadno za take koncerte v cer-
kvi ugasnejo skoro vse luči, da je
zbranost poslušalcev večja. Tu pa je
vse razsvetljeno. Zato kar nehote o-
pazuješ okolje, v popolni predanosti
glasbi ne misliš na nič, ali skoraj
nič, ne vidiš ne celote ne detajlov,
gledaš ne da bi videl, le redkokdaj
te to ali ono za hipec vzbudi. Tako
se zagledaš na pochrnele slike, po-
srebrene svečnike, na križ in rdeče
vrtnice na glavnem oltarju; pri stran-
skih oltarjih te zamotijo bogate kom-
pozicije raznobarnega cvetja; pomi-

šliš, da je ta cvetni triumf ostal od
kake poroke. Tik zraven je par skrom-
nih šopkov, in jo že vidiš domačinko
v temni obleki, doma jih je natrga-
la, na vrtničku, kjer ne rasejo za okras
domu, ampak so za drage na poko-
pališču in za v cerkev; prinesla jih
je, malce sramežljivo odvila časopisni
papir, in jih položila na oltar obenem
s tiho prošnjo ali zahvalo, ki ni šla
preko ustnic. Morda je potem sedla
prav na to mesto v tej klopi, trdi
klopi, na kateri moraš sedeti zravna-
no, ker je grajena samo za telesa, ki
ne poznajo naslanjačev.

Med vsemi temi napol-mislimi se
vrstijo nad tabo in ob tebi zvočne po-
dobe, razpete med najglobljo globoči-
no in najvišjo višočino tega sveta.
In ne samo tega sveta. In vendar ne-
hote med poslušanjem opazuješ tudi
tlak, na katerem se dobro pozna,
kako majhna je bila prejšnja stavba
in odkod so jo razširili. Dogradili so
jo domačini, pred kakimi 60 leti. Ta-
krat jim je bila prejšnja premajhna.
Takrat. Cerkev ni poznala razen ob-
vezne latinščine nobenega drugega
jezika, kot jezik domačinov. Ti so mo-
lili »Sveti angel« kot otroci in sli-
šali »Večna luč naj mu sveti« ob slo-
vesu. Takrat. Poznali so druge je-
zike, a v cerkvi so uporabljali svoje-
ga. Cerkev so dogradili sebi in svo-
jim potomcem. Nihče si ne in si ne
more lastiti stavbe, grajene za skup-
nost, češ: ta hram je gradil tudi oče
mojega očeta. Pa vendar današnji
potomci, v isti cerkvi, v istem kra-
ju — nekoč vasi danes predmestju
— ki uporabljajo isti jezik prednikov,
danes, po 60 letih, na koncertu ne
prejmejo pozdrava v svojem jeziku.

Dalje na 4. strani platnic

**SLIKA NA PLATNICI: Spomin s po-
čitnic. Izlet v dolino Trente.**

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Marija Besednjak, Lojzka Bratuž, Ivo
Jevnikar, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklaveč,
Franc Mlajč, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan
Peterlin, Maks Šah, Drago Štoka, Marko Tavčar, Zora Tavčar in Edvard Žerjal
(likovna oprema). Vsi pisci sodelujejo brezplačno.
Posamezna številka Mladike stane 1000 lir. Celoletna naročnina za Italijo
8.000 lir: nakazati na poštni tekoči račun 11/7019 — »Mladika« — Trst.
Letna naročnina za Jugoslavijo 200 ND. Druge države 12 US dolarjev (ali
enakovreden znesek v tui valuti).

ZA PRENOVITEV ČLOVEKA - DELAVCA

September 1981 je krščanskemu svetu vrnil neokrnjen lik papeža Janeza Pavla II., ki je v dokaz svojega okrevanja in znova pridobljenih energij po zločinskem atentatu sredi maja, objavil encikliko *Laborem exercens*, s katero je dopolnil svoje dosedanje dokumente, posvečene problemom tega sveta. Maja je le za las manjkalo, da ni Karol Woytila omahnil pod udarci morilskega nasilja, ki je danes bolj kot kdajkoli prisotno v svetu in ima za svoj edini cilj pokopati pod globokim sovraštvom vsako idejo dobrega, pravičnega, miroljubnega in resničnega. Cilj morilskih strelav na trgu sv. Petra je bil pokopati vir dragocenih blagoslovov, ki jih zavednim in nezavednim množicam po svetu pošilja Janez Pavel z istega trga. Tudi njegova enciklika, posvečena socialni pravičnosti, je bila cilj tistih strelav, enciklika, ki hoče svetu dokazati neprekinjeno zavzetost Cerkve za družbeno ureditev, ki bo temeljila na človekoljubnosti in pravičnosti.

Laborem exercens je dokument, ki hoče dopolniti, posodobiti in poživiti encikliko *Rerum Novarum* Leona XIII. ob njeni devetdesetletnici, tako kot so ob podobnih priložnostih to storili Woytilovi predhodniki s *Quadragesimo Anno*, *Mater et Magistra*, *Octogesimo adveniens*. Toda bolj kot socialnemu vprašanju je ta enciklika posvečena razmišljanju o človeškem delu, saj je delo osrednji problem človeka in predstavlja njegovo temeljno razsežnost na Zemlji, obenem pa je tudi eno izmed vprašanj, ki v zadnjem poldrugem stoletju postavlja največ problemov človeški skupnosti.

Konflikt med delom in kapitalom je rodil oba gospodarska sistema, ki se potegujeta za oblast nad svetom, to se pravi kapitalizem in komunizem, ideologiji, ki sta se potem spoprijeli tudi na filozofski in svetovnonazorski ravni, a problemov tega sveta nista znala rešiti, predvsem nista znala osvoboditi človeka. Zato papež v encikliki ostaja zunaj teh nasprotnih sistemov in jih prerašča, ne obravnava celotne tematike socialnega vprašanja, temveč usmerja svoje

razmišljanje na delo in poudarja prvenstvo človeka nad delom, ker ga samo on lahko oplemeniti s svojo podobnostjo Bogu: ni človek zaradi dela, temveč nasprotno. Prav tako papež sodi o prvenstvu dela nad kapitalom, ki je namenjen človeškemu delu in poudarja, da se kapital mora podrediti delu. Zato dela ne moremo ocenjevati samo z denarno vrednostjo, ki jo ustvarja: človek ima pravico do dela, čeprav ustvarja manj dobička. Papež zato navaja primer telesno prizadetega delavca, ki ima enako dostojanstvo kot drugi in ne sme biti podvržen diskriminaciji. Človek pa ima — trdi dalje Janez Pavel II. — tudi prvenstvo nad posestjo stvari, saj ima zasebna lastnina smisel samo, če ščiti vrednote osebe. Teh vrednot pa ne spoštujeta ne kapitalizem in ne kolektivizem in ne pospešujeta občutka odgovornosti v človeku. Papež zato poziva oba sistema, naj skušata prerasti same sebe, da bi se vsak človek-delavec čutil »so-lastnika«, da bi imel zavest, da dela »zase«, kar bi pomenilo rast njegove družbene zavesti.

To so samo nekatere točke nove papeževe enciklike, ki obravnava med drugim problem in upravičenost stavke, delovanje sindikatov in probleme socialne narave v nerazvitih državah, posebno pozornost pa posveča ženski in njemu materinstvu, ki ga nobeno žensko delo ne sme prizadeti in okrniti ...

Tudi s tem dokumentom Janez Pavel II. razburja duhove, saj je enciklika povzročila nasprotujoče si ocene zlasti med bolj levičarsko usmerjenimi katoličani v Italiji, ki očitno še niso razumeli papeževe govorice, ki ni uglasena na italijanske razmere in je bolj razumljiva Poljakom in katoličanom Južne Amerike, kot je zapisal bistri komentator pred dnevi. To pa obenem pomeni tisto za Cerkve prepotrebno preraščanje v vesoljske dimenzije, ki so v preteklosti bile morda bolj opazne v verskem smislu. Nova enciklika je zdaj dana v premislek človeštvu in še posebej krščanskemu svetu zato, da bi služila resnični materialni in duhovni prenovitvi človeka-delavca.

Draga '81 v očeh udeležencev

Kvaliteta DRAGE je zelo dobra in mestoma odlična, njena razvojna pot raste, organizacijski koncept je smotrni.

To izhaja iz anketnih pol, ki so jih organizatorji letošnjih 16. študijskih dni razdelili med udeležence. Izpolnjenih je bilo 75 pol, kar seveda ne zajema celotne publike DRAGE, je pa znatno več kot le vzorec, in ob dolžni previdnosti že zapišča sklepanje iz dela na celoto.

MED DOMOVINO IN ZDOMSTVOM — Katica Cukjati je prikazala sliko narodne srčne in kulturne zvestobe slovenskih izseljencev v Argentini

Nekaj številčk.

Anketiranci so dali študijskim dnevom (letošnjim in sploh) naslednje ocene: dobri (41), odlični (23) in povprečni (4). Z organizacijskim konceptom DRAGE se strinja 60 povprašanih udeležencev, nasprotuje jim 9, dva sta neodločna.

Kako je z ideološko zaznamovanostjo DRAGE? — Primerna (50), preveč (13) in premalo (4) ideološka. Linija: 40 anketirancev z njo soglaša, 23 si jo želi bolj progresistično, 2 bolj konservativno.

Večina (53) je proti temu, da bi v DRAGO vabili tudi neslovenske predavatelje, 14 glasov pa je temu naklonjenih.

Razvojna pot študijskih dnevov: raste (56), pada (9), težko reči (2).

»Se ti zdijo razlogi, zaradi katerih Društvo slovenskih izobražencev objavlja imena predavateljev šele na predvečer DRAGE, dovolj tehtni?« Da (36), ne (30), ni važno (3). Najznačilnejša pripomba iz prve skupine: »Nekaj tajinstvenosti ne škoduje«; iz druge: »Zakaj bi se vedno bali!«

Vrstni red najbolj zaželenih tematik: zgodovina, kultura, politika, sociologija, gospodarstvo,

filozofija, teologija, Zadnji dve sta bolj osamljeni (10 in 7), za ostale pa razlike v odgovorih niso velike (od 29 do 22).

Najzanimivejši del ankete predstavljajo pripombe, kritike in predlogi ob koncu vsake pole ali pa že ob posameznih vprašanjih. Razdelili bi jih lahko v načelne kritike, priporočila in soglasja.

Načelne kritike.

Vsebujejo jih naslednji odgovori: »Skrajni čas, opusti ideološko razlikovanje« — »Opusti ti katoliško versko ost« — »Draga ne bi smela biti katoliška, ampak neodvisna« — »Naj bo dialog, ne apolegetika lastnih stališč« — »Drago bi si želel bolj pluralistično«. Eden izmed anketirancev meni, da je med predavatelji preveč duhovnikov. Trije predlagajo odpravo nedeljske maše, eden bi jo želel formalno ne vključeno v program študijskih dni.

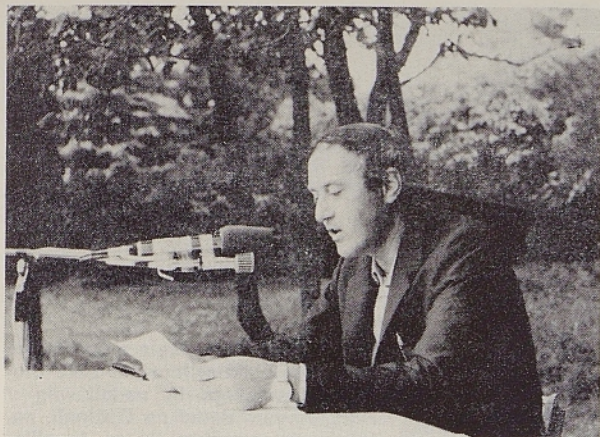
Priporočila.

Ta del je najboljše, in nekatere pripombe se večkrat ponavljajo, zlasti glede točnosti in načina debate. Kratek izbor: kot rečeno, več točnosti — večje sodelovanje mladine ob mikrofonu in pri organizaciji — govoriti več o manjšinskih problemih — več okroglih miz z različno mislečimi — vsakokrat ena sama tema, pa razčlenjena v vse smeri — več stika z matično domovino — povabiti odgovorne politike iz SRS, da povedo, kaj mislijo o slovenstvu in o DRAGI — več konkretnih in praktičnih tem — več podatkov o predavateljih, njih knjige, bibliografija — več predavateljic — Draga naj bi bila teden dni prej — teksti predavanj na razpo-

Filozof Tone Stres je v temi **POD DANAŠNJIMI MISELNI MI ZVEZDAMI** pojasnil marsikako vprašanje o sodobnih filozofskih smernicah

Prof. Marino Qualizza (levo) je obravnaval 100 LET SLOVENCEV OB ZAHODNI NARODNOSTNI MEJI in opozoril na prebujanje narodne zavesti ter na posledice protislovenske mržnje v Benečiji; PROBLEMI RAZVOJA, NARODNA ZAVEST, PLURALIZEM so bili predmet razprave publicista Viktorja Blažiča (desno).

lago že prej — še eno DRAGO tudi pozimi — več propagande in vabil.

Sem spada tudi že omenjeno poglavje o debatah. Velika večina meni, naj bi bili posegi diskutantov omejeni na 5 minut. Polovica jih zahteva, naj se strogo držijo teme, druga polovica ni za preostro omejitev. Posamezniki želijo, naj se najprej zvrstijo diskutanti, šele potem naj sledi replika predavatelja. Druga priporočila: diskutanti naj se omejijo le na vprašanja — preprečiti dolgoveznosti — avtodisciplina. Večina poudarja važnost in nujnost debate, ki je skoraj za vse ena izmed privlačnosti DRAGE.

Soglasja.

Cela vrsta jih je v obliki odkritih pohval in voščil organizatorjem (»Bog blagoslovi vaše do-

bre namene!«), vendar komplimenti ne spadajo v naš pregled ocen. Povečini prihajajo soglasja do izraza v pojasnilih, zakaj kdo prihaja v DRAGO. Skoraj vsi so podčrtali »teme«, »debat« in »ugledne predavatelje«. Ostali pripisi (izbor):

»Prihajam od leta 1966, ker je to vrednota« — »Da si obogatim obzorje« — »Iz navade in spoštovanja« — »Preverjanje svojih in drugih pogledov« — »Da sodelujem v duhovni in politični rasti slovenstva« — »Zaradi informiranosti in znanja« — »Ker mi DRAGA pomeni očiščenje in slovensko pomlajenje« — »Draga je v mojem življenju in v svetu, ki v njem živim, nepogrešljiva«. — Veliko jih poudarja prijateljska srečanja in nova poznanja.

Deseti literarni natečaj »MLADIKE«

1. Revija Mladika razpisuje nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi poljubne vsebine.

2. Rokopis je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih s priporočeno pošiljko na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1981. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro.

3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavc, pesnica Ljubka Šorli-Bratuževa in odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade:

za črtico ali novelo:

prva nagrada 100.00 lir
druga nagrada 50.000 lir
tretja nagrada 30.000 lir

za ciklus pesmi:

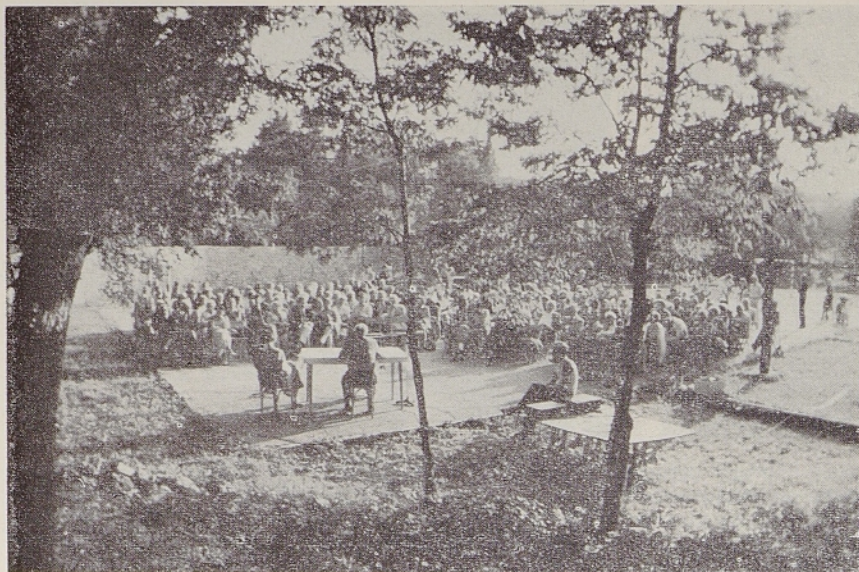
prva nagrada 50.000 lir

druga nagrada 30.000 lir
tretja nagrada 20.000 lir

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu na javni prireditvi in po časopisu ter bo sporočen z osebnim pismom nagrajencem.

Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1982. Objavljena bodo lahko tudi druga dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerne za objavo.

DRAGA 81 se je začela s prvim predavanjem v Peterlinovi dvorani Slovenske prosvete in nadaljevala v Finžgarjevem domu na Opčinah, naklonjenost vremena pa je dovolila, da se je nedeljski del odvijal v dolini marijaniškega parka. Pač pa smo se premaknili v zavetni kot, da »je grelo v hrbet«.

Tudi letos se je s svojo simpatijo do Drage izkazal torontski pomožni škof dr. Lojze Ambrožič, ki je pred štirimi leti govoril o pokoncilski prenovi. Na sliki med somaševanjem s sobratoma.

Tudi letos je številna publika potrdila, da je bila programska zasnova Drage posrečena in s posluhom za zanimanje udeležencev izbrane teme, predavatelji pa na višini, kar je dokazala tudi diskusija, ki se je zavlekla preko določenega časa.

Dan po DRAGI '81

Draga. Vsak jo sprejema in doživlja po svoje, toda vsakomur pomeni izredno duhovno bogastvo in doživetje — tudi tistemu, ki jo morda iz tega ali onega razloga odklanja. Dragi mora vsakdo priznati iskrenost v iskanju, odprtost, širino in kvaliteto ...

Pred leti smo v Mladiki brali dnevnik pisatelja Alojza Rebule o Dragi '76. Tokrat objavljamo zapis o letošnji Dragi izpod peresa pisatelja Vinka Beličiča. Prepričani smo, da tako, osebno obarvano pričevanje verneje zrcali svobodno občutje Drage kot še tako vestno in natančno poročilo.

Prvi ponedeljek septembra. Šest dni zapored je burja noč in dan razpihaval oblake, ko so namočili zemljo za veliko zorenje grozdja in koruze v naši deželi. Zdaj so obzorja čista, nebo žari od sinjine, po dehtečem timijanu gmajne se zadovoljno mrmraje pasejo čebele. Moje tople skale sredi visokih zrelih trav, grmiči in raztreseni bori — čeznje in čezme samo valujoči odmev nevidnih cest.

Dan po tretjem in najvišjem vzponu duhovne Zedinjene Slovenije. Kje je to uro množica, ki se je odzvala klicu srca in se svetlih, pričakujočih oči zbrala za vsakoletno Drago? Sredi te praznine, sredi tihote so ko v sanjah pred mano ljubi obrazi, odkriti pogledi, snidenja vesele dlani. Tri različne Slovenije so prišle na srečanje: zdomska, najdaljnejša in najbolj izpostavljena; zamejska, najštevilnejša, matična... omamljena in utrujena od kadila eni sami barvi.

Najprej je spregovorila tujina: na usta bue-nosaireške Slovenke Katice Cukjati, ki je zdaj na pravnem študiju v španski Seville. »Med domovino in zdomstvom«. Pregledno, brez vsake odvečne besede, stvarno, prepričljivo. Poslušalstvo se ob njeni slovenščini presenečeno spogleduje, češ tu naj bi se zgledovala naša zamejska mladina. Srečen sem ob dokazu, kaj je zmogla obrekovana ali ignorirana argentinska Slovenija vcepiti svojemu naraščaju: klenost jezika in jasnost nazorov. Koliko tam doli rojenim sem že imel priložnost stisniti roko in se čuditi njih gladki, bogati slovenski govorici? Marjanka in Veronika Kremžar, Janez Zorec, Andrej Fink in njegov brat Marko — in zdaj ta petkov večer Katice Cukjati. Kdo more reči, da za »seme izkrvavelega naroda«, razpršeno po vseh celinah, ne molijo tudi naši rajni, ki so morali nasilno s sveta?

Nekdo, znan z vseh prejšnjih Drag, mi stiska roko in je ne izpusti.

»Verjemite ali ne, jaz celo leto živim od Drage in od teološkega tečaja. In ko se vrnem, mi bo življenje spet potekalo med štirimi stenami. Tu pri vas pa človek tako lahko diha!« Sočutno zrem v srečne oči. »V Ljubljani«, nadaljuje, »je manj megle ko pred vojno, zato pa je ozračje polno žveplovega dvokisa. Z njim našo nekdanjo belo prestolnico dušijo visoki dimniki in trume vozil, da je človek varen samo za zaprtimi okni. — Pa ko bi bil samo smog!«

Ko bi bil samo smog...

Prireditelji so odločili, da bo mladi prof. Anton Stres predaval v dvorani. Burja se sicer umirja, vreme se počasi dela, a na prostem bi bilo nocoj — v soboto — prehladno. Filozofska snov in šumenje drevja ne bi šla skupaj, Finžgarjeva dvorana pa je ko topla, svetla, tiha, varna oaza. »Pod današnjimi miselnimi zvezdami«. To ni branje s papirjev, ampak živa beseda: težja od vsakdanje govorice, drugam segajoča misel, po globinah, širinah in višinah tipajoča, nazadnje pomirjena ob Nekom z nenašega sveta. Poslušalci Stresu nepremično gledajo v široki obraz — in kot nobena beseda, jim tudi pogosti simpatični usmev v levem kotu ust ne uide.

Nedeljska maša enkrat ne v župni cerkvi, ki že skoraj poldrugo leto v železnem, zmeraj bolj rjastem zidarskem odru čaka, da jo začno popravljati: maša v drugačnem, intimnejšem prostoru, z drugačnimi celebranti in drugačno pridigo, z drugačnim petjem in v drugačni skupnosti vernih. Nedeljsko bogoslužje, ki ga polni neka čudodelna svežina, ko duša čuti, da se je vsa odprla, da se je do dna napila — in je potem sonce na vrtu ko pravkar doživeta milost.

Nad dr. Marinom Qualizzo, ki je prišel o svojem ljudstvu predavat s semenišča v Vidnu, šumijo gabri v razigranem vetru, tako da mora paziti na popisane papirje pred sabo; in sonce mu sije v obličje, medtem ko nas greje v hrbet. »Sto let Slovencev ob zahodni narodnostni meji.« Beseda mu je prijetno narečno pobarvana, kar se najbolj kaže v beneških naglasih in v izreki poudarjenega zlogotvornega r (vrsta — »varstva«). Tudi njegov prikaz razmer in položaja v »Italijanski Slaviji« je jasen, nazoren, stvaren in hkrati upajoč; tudi tam začenja žuboreti nov čas iz čistih studentcev.

Za nedeljski popoldan, ki zavoljo sklepnega vrha privabi največjo množico, so prireditelji

izbrali časnikarja in publicista Viktorja Blažiča. Pred zakonom kriv nedovoljenega objavljanja svojih misli je že okusil zapor, a ni zgubil poguma in krotko opravlja svojo nižjo službo v skladišču Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. »Problemi razvoja, narodna zavest, pluralizem.« Njegov obraz bo to uro še malo bolj zagorel in naši hrbti se bodo nagreli za ves dolgi večer. Predavanje o sodobni neveseli stvarnosti v Sloveniji, premišljeno in pretehtano, gre hkrati po radiu — slišita ga lahko vse doma ostalo zamejstvo in vsa matična domovina. Krčenje plodne zemlje zavoljo industrializacije in urbanizacije, zastrupljanje tekočih voda z odplakami, vdiranje materializma v jezik in literaturo, umikanje iz bojne črte zavoljo strahopetnosti in prestopanje na oblastniški breg iz koristoljublja, slepo sprejemanje vsega novega tujega, ker je treba biti za vsako ceno moderen in se čimprej otresti domačih izročil. »V SRS oblastniki niso pripravljeni plačati za svoje pridobljene pravice«: ne marajo pluralizma, zavestno so izigrali Edvarda Kocbeka, ki ga je pričakoval po zmagi.

Sonce se je močno nagnilo, ko se poslušalstvo po oddihu vnovič zbere, da sliši, kaj bodo ob Blažičevih ugotovitvah povedali še drugi. In se začno vrstiti — sama znana, pogumna in temperamentna imena. Tako se bodo oglašali od ljudstva izbrani, ko bo Slovenija imela svoboden parlament in bo vsak lahko vse povedal pred vsemi; in se bo iz njihovih posegov rodila volja resnične domovine, odgovorne edinole sebi. (A glej: tisti izmed navzočih Slovencev, ki bi jih bilo moralo predavanje najbolj izzvati, molčijo. Jim je bilo naročeno samo priti, gledati, poslušati, nič pa se oglašati? No, mogoče je tudi v njihovo zavest padlo kako rodovitno seme, mogoče le niso vse besede obtičale na skali).

In tako je prišel nedeljski večer. Potihnilo je še zadnje ploskanje. Medtem so ugasnile poslednje sončne lise in prižigajo se prve luči. Vrt je poln manjših in večjih družb, poln iskanja za izmenjavo vtisov, za naročila, pozdrave, poslovilne besede in spodbudni stisk roke ob razhodu. Mnogi stari in novi znanci bodo ure pri mizi podaljšali globoko v noč, veseli drug drugega in trdno verujoči v snidenje čez leto dni: ko bo v 16. zborniku Drage natisnjeno vse, kar je bilo spregovorjeno na pravkar končanih treh študijskih dnevih.

Tisti iz osrednje Slovenije se bodo še ta večer urnili čez mejo pri Frnetičih, drugi se bodo odpeljali čez Škofije v obalna slovenska mesta: jutri jih vse čaka delovni ponedeljek. Po kakšni poti se vrne pa Jure Kocce v Melbourne, Peter Urbanc v Toronto, France Gorše v svoje Sveče na Koroškem, Dušan Nendl na sever med Nemce, Ludvik Vrtačič v francosko Švico? Katika Cukjati meni, da bo za božič že spet v Buenos Airesu, doma.

Na tem tesnem, a tako dragocenem prostoru, kjer se med naravno mejo, kot je morje, in politično, enostransko razglašeno za »najbolj odporto v Evropi«, stiskata mesto in gmajna, bo ogenjček Drage dalje plamenel. Ne sme ugasniti! Nalagali bomo nanj svoje delo, ki se bo hranilo iz vere, zvestobe in poguma.

Moj sladko domotožni ponedeljek po Dragi '81 prehaja v rumenino predvečera. Košati, s slovenskim trakom povezani šopek iz roženkavta, rožmarina in nageljnov, ki je v pisani majoliki stal na mizi pred vsemi predavatelji, je zdaj na grobu Jožeta Peterlina ... letos že šestič. Sam se bom to uro še malo razhodil po svojih stezah, postal ob kakem leskovem grmu — mogoče burja minulega tedna le ni otrsela čisto vseh lešnikov.

VLADIMIR KOS

Z veseljem priporočeno

Neko toplo, svetlo noč.
Na bregu oceana.

S skalami okrog valov, da ne prodro do gaja,
kjer se hiše stiskajo k prekratim sencam sna.
Dragi mesec!

Bodi mi za mehko luč na stropu:
Veter, dirigent noči, ustvarja skladnost zvoku
v svilu sten, kjer vonj cvetic s preteklostjo je
tkan

Veš, polip čeri, zakaj?

S stezé valov nemirnih
v globljem toku časnih dalj
zavel spomin je mili Nanj,
da res živi za nas,
da res živi.

Dragi mesec, sij o sij!
Veter muzicira,
s penami iskrečimi polipa skal obliva.
Preden svit zagrne vid
in zlo spet zaboli.

Na zelenem pomolu

Náte čakaje, oblaki ležijo ob vročem pomolu
v nebesnih valovih, za vožnjo k poljanam
na daljnih otokih, žejnih na sredi valov iz soli,
zahodnik!

Ko se odločiš za službo tajfunom, se spomni
na bor, ki se stiska k tej strehi, kako si
prav danes mu predel povesti z mórj in kjer je
najslajši poljub — zvestobi!

Anton Kufolo

In večno šumi Nadiža

Dnevnik beneškoslovenskega duhovnika

6

6. januarja 1942

NISO ME POZABILI!

Izvedel sem, da so pri skrivnem zborovanju OVRE v Podbonescu imeli na dnevnem redu mojo malenkost, ki ...»poslušaj radio London in širi... resnične vesti«. Ne vem, kaj so ukrenili proti meni!

31. januarja 1942

NA FRONTAH

Na frontah se uspehi menjavajo. Japonci pobirajo otok za otokom in so stisnili Angleže v Singapuru. V Cirenajki je Bengazi četrtič menjal gospodarja: zavzeli so ga Italijani, in Angleži se umikajo proti Tobruku pod pritiskom nemškega generala Rommla, ki je prišel Italijanom na pomoč. Na ruski fronti Nemci curikajo, da je vesele. Führer zahteva od Italije, Romunije, Madžarske več armad in oznanja veliko ofenzivo za spomladi.

MAČKE IN... PINJE!

Po naših vaseh se oglašajo tuji trgovci, ki kupujejo mačke — tudi po 100 lir na glavo. Ko izgine mačja zadrega, bodo najbrž kupili tudi miši. Ker nihče ne sme več razpolagati z mlekom, so zapečatili vse »pinje«.

16. februarja 1942

SINGAPUR

Angleži so izgubili največjo bitko v tej vojni: Singapur. Na Pacifiku poraz za porazom. Niso pa zgubili ravnotežja: zaupajo v Ameriko in Rusijo.

23. februarja 1942

STALIN

Stalin je v poslanici na armado o priliki obletnice Rdeče vojske obljubil, da bo rdeča zastava gotovo zopet zaplapolala na vsem ruskem ozemlju; da ne namerava uničiti nemškega naroda, ampak le Hitlerja. Kdaj bo to, ni povedal.

3. marca 1942

DUCA D'AOSTA

Amedeo Savojski, bratranec italijanskega kralja, je danes umrl za jetiko v Keniji (Afrika), v

angleškem ujetništvu. Ujeli so ga v Amba Alagi (Abesinija) z vso armado. Baje je bil edini član Savojske družine, ki ni imel slame v možganih.

24. maja 1934 je bil v čedajskem vojnem sirotišču. Ko je zagledal med množico skupino slovenskih duhovnikov (spoznal jih je po obleki), je stopil iz polka, se jim približal in enemu po enem stisnil roko. Spominjam se, kako debelo in začudeno so gledali ta nepričakovani prizor navzoči hierarhi in mogotci fašizma. Zakaj je to storil? Ali mu je kdo povedal, koliko trpijo slovenski duhovniki pod krutim fašizmom?

31. marca 1942

DUČE NAS KREGA

Duče nas krega, ker na pošto in v banke nihče ne nalaga denarja, zato mora izdajati vedno več papirnatega denarja, ki ga je že kot listja. Neumni ljudje — pravi — imajo nakupovalno bolezen: kupujejo ropotije, da se iznebijo denarja. Če ne bo pomagal še ta opomin, bo pogledal tudi v žepe: »O la borsa o la vita!«

Duče: nič ne bo pomagalo! Naši žepi so vam na razpolago, če imate še prostora v vaših.

10. aprila 1942

BATTAGLIONE GEMONA

Potrjena je žalostna vest, da je bil parnik, ki je prevažal alpski Battaglione Gemona iz Grčije v Italijo, pred osmimi dnevi torpediran pri Korintu, in sicer tako nesrečno, da se ni rešil niti en alpinec. Ta novica je močno potrla Furlanijo in Slovensko Benečijo, ker je na tisoče Furlanov in Terskih Slovencev postalo žrtev Mussolinijeve vojne!

12. aprila 1942

POTRES

Nocoj ob dveh po polnoči so se močno zazibale naše spalnice, tako da smo prestrašeni zapustili stanovanja. Ni bilo posebne škode, razen strahu.

20. aprila 1942

HITLERJEV 53. ROJSTNI DAN

Hitlerjev 53. rojstni dan obhajajo, z velikim hrupom, vsi nacifašisti sveta. Vsi ostali pa, ogromna večina, mu voščimo, da bi ga pred 54-im rojstnim dnem... hudič vzel!

26. aprila 1942

FÜHRER SE JEZI

Oznanil je, da je vzel v svoje roke vso nemško pravico, ker da je... nemška pravica premila. Rekel je, da bo polomil ruskega orjaka. Ni povedal, kdaj, le to je povedal, da se je treba pripraviti na drugo rusko zimo! Niti Nemci mu niso ploskali.

NIHČE NOČE DENARJA

Le blago za blago ali pa umreti. Huda prede nam, ki nimamo kupnega blaga: še neslano moramo jesti.

28. aprila 1942

V ČEDADU SEM IZVEDEL,

da je v Trstu umrlo več sto zastrupljenih ljudi, med njimi tudi 30 financarjev, ker so jedli kruh iz pokvarjene moke;

da je bilo med Ajdovščino in Postojno obkoljenih veliko partizanov, ki pa so obroč zlomili in se rešili. Mnogo Italijanov ubitih in tudi nekoliko partizanov.

1. maja 1942

OBA RAZBOJNIKA

Führer in Duče sta se srečala v Salzburgu. Kaj sta gruntala? Mussolini je šel prosit kruha za kruleče italijanske želodce.

2. maja 1942

RADIO »UNDA«

Že več let študiram, kako bi prišel do radijskega aparata, ki bi imel tudi kratke valove, da bi mogel slišati kako resnico vsaj iz inozemstva. Obrnil sem vse žepe in nekoliko si izposodil tudi od prijateljev ter danes kupil v Čedadu lep radio »Unda«, za 2.000 lir. Hvala Bogu, da bom v tem času, ko moram tiščati zaprta usta, mogel rabiti ušesa, vsaj pri zaprtih vratih.

7. maja 1942

PRI BOLNEM PRIJATELJU

Prišla je novica, da je naš najpogumnejši narodni borec, preč. Božo Cuferli, vikar v Prešnjah, nevarno bolan. S sosedom sva ga šla obiskat. Najin obisk ga je močno razveselil: rekel nama je, da sva mu odvzela polovico bolezni. V župnišću sem videl veliko revščino: v tej polaščeni vasi niso ljudje ne radodarni ne usmiljeni niti do bolanga domačega duhovnega pastirja. Od nje ga le zahtevajo in nič mu ne dajo. Poturice so zgubile vse dobre lastnosti slovenskega naroda in jih nadomestile le z laškimi napakami.

Četudi se je branil na vso moč, sva mu podtaknila nekoliko podpore. Prehodila sva peš skupno 20 kilometrov, a zadovoljna sva bila, da sva mogla govoriti, morda zadnjič, z zapuščenim narodnjakom.

15. maja 1942

† PREČ. BOŽO CUFERLI

Žalostna novica: preč. Božo Cuferli je umrl v Prešnjah pri Čedadu že v torek, 13. maja. Slovenska Benečija je z njim izgubila enega svojih največjih sinov.

Preč. Cuferli se je rodil v Ažli pri Špetru leta 1875. Študiral je v videnskem semenišču in bil posvečen v mašnika leta 1900. Imenovan za slovenskega kaplana v Praprotnem je zadnji imel slovenske pridige in krščanski nauk v farni cerkvi, zaradi tega je bil prestavljen za kaplana h Kodermacom. Od tam je bil leta 1933 prestavljen v Plestišča. Tam se je boril, s podporo ljudstva, za slovenske pridige in nauk, proti vladi in vojaškim oblastem. Zaradi tega upora je moral že leta 1915 iz Plestišč. Ni hotel sprejeti službe v Furlaniji in rajši se je preselil na svoj dom v Ažlo. Po vojni, ko je bila dežela očiščena vojaškega aparata, je bil zopet imenovan za vikarja pri Kodermacih. Vedno je bil v boju s fašisti zaradi slovenske službe božje — posebno leta 1933 je trpel zaradi upora proti znanemu ukazu. Nikoli ga niso pustili pri miru, ker ni mogel molčati, ko je šlo za pravice naroda. Zbadal jih je v pridigah, se kregal po kvesturah, prefekturah, pri deželnih snoparskih hierarhijah — pisal spomenice, proteste v Viden, Rim.

Bil je zelo nadarjen, jako izobražen, kulturn duhovnik: znamenit pridigar. Obvladal je ne le beneško narečje, ampak popolnoma slovenski jezik. Verniki so najraje poslušali njegove pridige, in o slovesnejših prilikah, kot ob novih mašah itd., so le njemu izročili pridige. Nasprotniki so ga sovražili in preganjali, a se ga tudi bali.

Leta 1934 je tudi on, s preč. K (1), odhitel v Rim, kjer je pri Državnem tajništvu svetega očetav Vatikanu energično zagovarjal pravice Beneških Slovencev do slovenskih molitev, pridig in krščanskega nauka.

Četudi je bil jeklenega zdravja, sta ga ta neprestana borba ter duševno in telesno trpljenje vendarle potrla. Lotila se ga je jetika v grlu, in ker je bil revež, ni imel sredstev, da bi se mogel uspešno zdraviti. Moral je v bolnišnico, in ko je po dolgem času nekoliko okreval, je bil nastavljen za vikarja v že popolnoma potujčeno in revno vas Prešenj (ital. Purgessimo), kjer je v veliki revščini — kakor večina slovenskih duhovnikov podlegel bolezni. Na pogreb je prihitelo 15 slovenskih duhovnikov in 15 furlanskih. Pogreb je vodil velečastiti mons. dekan Liva iz Čedada, ki je zelo cenil pokojnega. Staremu dekanu je bilo hudo v času maše — prekiniti jo je moral pri darovanju. Torej brez maše smo ga prenesli ob veliki udeležbi ljudstva iz Ažle in drugih slovenskih vasi v enournem sprevodu na slovensko zemljo, v rojstno vas Ažlo.

(1) Jožef Kramaro

27. maja 1942

TUDI ONI SO LAČNI

Vse je lačno današnji dan! Videnski kraljevi prokurator in njegov tajnik sta prišla sem gor ugotavljat vzroke nekega ognja, vsled katerega je zgorelo nekaj metrov gozda. Po dovršeni preiskavi sta vstopila v mojo hišo in prosila za »un boccone«, ker v gostilnah nimajo nič! Prav po domače sem ju pogostil, najedla in napila sta se kakor po 40-dnevnem postu ter neprestano hvalila slovensko gostoljubnost. »Procuratore del Re« me je tudi prosil, če bi mu mogel najti kilogram masti, ki je kar izginila tudi na črni borzi. Našel sem mu jo in... daroval. Končno me je prosil tudi za dva koščka kruha, ki sta ostala pri kosilu. Tudi kruh sem mu zavil v papir. Zahvaljevanja ni bilo ne konca ne kraja.

Priporočil sem se mu za naklonjenost in nepristranost, ako bi fašistom uspelo, da me spravijo v roke Pravice! Rekel mi je, da naj mirno spim! Dalmatinec je in med kosilom sta s tajnikom udrihala po Mussoliniju in fašizmu. Seveda potem, ko sta se pripričala, da mi moreta zaupati.

28. maja 1942

»VINA NIMAJO«

V nobeni čedajski gostilni mi ni bilo mogoče najti kozarec vina — po vaških gostilnah se niti ne govori o vinu. Pri kmetih ga najdeš tu pa tam, ampak le za moko, fižol, mast itd.

Tudi pijanci morajo nositi posledice triletnih nepretrganih Mussolinijevih zmag. Hvala Bogu... marsikateri bo ozdravel... z vodo!

10. junija 1942

DRUGA OBLETNICA VOJNE

Drugo obletnico vojne obhajamo v Italiji. Dve leti naprestanih »zmag« na vseh frontah.

Fašisti so mi povsod za petami: poizvedujejo, kaj govorim, povprašujejo po pridigah — lazijo ponoči okoli hiše vohat, ali poslušam po radiu tuje postaje itd.

Kot protiofenzivo sem jaz nevtraliziral njih slabe namene s tem, da sem poslal pršutek ali »hamco« novemu maršalu v Špetru.

1. julija 1942

OS ZMAGUJE!

Nemci in podrepniki Italijani so prišli zopet do sape. V Afriki marširajo na Aleksandrijo, na Ruskem so že na Donu... merijo na Stalingrad. Naši fašisti se zabavajo z Angleži!

14. julija 1942

V GORICO

V Gorico sva povohala s sosedom. Niti enega Slovenca nisva našla. Po gostilnah in prodajalnah napisli: »Qui si parla italiano — Proibito parlare slavo!«. Ker v nobeni gostilni nisva mogla dobiti

kosila in tudi ne sadja na trgu, sva jo udarila na Solkan, kjer naju je sorojak res epikurejsko »nafutral«. Klavrno sva se povrnila domov: nič novega nisva izvedela, ker si tudi tam nihče ne upa povedati, kar misli.

26. julija 1942

MUSSOLINI V AFRIKI

Naši fašisti se pripravljajo na... izbruh navdušenja! Od ure do ure se pričakuje novica, da so Italijani in Nemci vdrl v Egipt in vkorakali v Kairo.

Mussolini je nemudoma poletel v Afriko in tik za fronto čaka, da bo prvi jezdil na belem konju po ulicah Kaira in nagovoril kadre nepremagljivih črnih srajc ob vznožju piramid!

29. julija 1942

V DREŽNICO

Človek bi počil pod pritiskom zaduhlega snoparskega zraka, ko bi moral biti vedno doma. Zdaj pa zdaj si mora nabrati čistega zraka. Kam naj gremo? »V Drežnico!« — Hudič ni tako črn, kakor ga opisujejo. S sosedom sva mislila, da se bo težko prebiti do Drežnice brez političnih neprikl. No — ne v avtobusu ne v Kobaridu in ne na Soči naju ni nihče vprašal niti za potne karte. Na prehodih in blokih so nama prijazno salutirali »romanamente«. Ob enajstih sva bila že v Drežnici, jaz prvič v življenju. Ogledala sva si ta divni planinski raj, krasno cerkev Presvetega Srca in obiskala gostoljubnega in navdušenega Slovenca, protifašista župnika Antona Češornjo.

Ta naju je prav po slovensko prisilil h kosilu, četudi sva mu pokazala »popotnico«, brez katere ne gre dandanes noben pameten človek na daljšo pot. Po kosilu sva imela priliko spoznati in občudovati tudi starega, velezaslužnega in sedaj že upokojenega župnika Kalina, o katerem sva že tolikokrat slišala govoriti. Kar težko nama je bilo, ločiti se od tako fejest duhovnikov, s katerima sva se več ur pogovarjala o Benečiji, Primorski, o izidu vojne itd. Preč. Češornja naju je spremil do Kobarida in naju po poti navduševal za katoliške in slovenske ideale.

(se nadaljuje)

VLADIMIR KOS

Teologija večera

*Tebi, Sveti Duh,
z Očetom, s Sinom večnih dnov,
v nasmešek:
zadnjih ptic nebo
v ostrem, lačnem u.*

*Dreves šumenje,
luč domov:
večer je,
moj Edini Gost!*

Kronika s solzami in krvjo orošenih src

Odhod brez vrnitve

Življenje je bilo vsak dan težje. Vojska je obsegala vedno širši krog in črne srajce so se pogosto pojavljale po mirnih vaseh. Zatemnitev in policijska ura sta bili strogo nadzorovani. Trudnih ljudi to ni dosti motilo, saj so po težkem dnevnem delu radi zgodaj legli k počitku.

Ta nočni počitek pa je od časa do časa zmotila vojaška obhodnica. Ko je po vratih zabobnela težka pest, ali so se stresla pod sunkom puškinega kopita, so se ljudje v strahu prekrižali, preden so šli odpret. Z vso silo so v sebi dušili grozo, ko so morali pred nabitimi puškami in samokresi odgovarjati na vprašanja... Ko so se za obhodnico spet zaprla vrata, so ugasnili luč in v temi legli na svoja ležišča; zaspati pa niso mogli...

V taki noči sta izginila dva moža; eden starejši, drugi pa v najlepših moških letih. Ko so ga vklenili, so ob njem jokali: žena in štirje otroci — peti je bil na poti...

»Ne jokajte, vrnil se bom! Kmalu se vrnem, Jelica. Nič nimam na vesti... Vrnem se, vrnem!« je klical otrokom, dokler ga ni eden od tistih, ki so prišli, sunil čez prag.

Minuli so tedni in meseci... Novica, ki je po dolgem času prišla, je bila nadvse žalostna: oba vaščana sta bila odpeljana v koncentracijsko taborišče Dachau. Kako sta potovala, vedo le redki, ki so se vrnili: natrpali so jih v živinske vagone. In če je kdo zaradi lakote, žeje ali pomanjkanja zraka omedlel, je stal pokonci, ker ni bilo prostora, da bi se sesedel. V taborišču samem je bilo trpljenje tolikšno, da se bodo pozni rodovi vpraševali: »Je mogoče, da bi bilo res to, kar nam zgodovina pripoveduje?«

Mladi mož se je vso pot spraševal, zakaj so ga odgnali. V taborišču pa je spoznal tisoče in tisoče, ki so se spraševali tako kot on, pa niso našli odgovora. Med njimi je bilo tudi mnogo duhovnikov, ki so bili odgnani samo zato, ker so bili duhovniki.

Lenart je molil in čakal, da se bo kaj spremenilo. Doma je molila žena, ki je medtem po-

pod črto - pod črto

Protislovje »DRAGE« ali kaj drugega

Tržaško DELO piše, da je DRAGA »globoko protislovje« med zasnovano vsebino in diskusijo, ki da vodi v »totalitarizem« in »politično izolacijo«, za kar da so odgovorni »tisti, ki s svojo nestrpnostjo preprečujejo iskreno izmenjavo mnenj«, kot da bi mikrofona DRAGE ne bil dostopen vsem, tudi dopisniku DELA.

Komunistično glasilo piše tudi, »da bi lahko bili študijski dnevi slovenskih katoliških izobražencev nekaj koristnega, če bi se resno soočili z vprašanjem lastne vloge v boju za zaščito naše manjšine«.

Pisec hote pozablja, da so organizatorji DRAGE — katere anali so pol-

ni manjšinske problematike — leto in dan do vrata v politiki, prosveti in še marsikje, prav zaradi »lastne vloge v boju za zaščito naše manjšine«. Če enkrat na leto sežejo POLEG TEGA tudi še malo dlje v širše slovensko obzorje, si kvečjemu prostovoljno in zavzeto nalagajo še dodatno delo, ki pa ga razumejo kot dolžnost, tudi do manjšine, ki je vključena še kam drugam kot le v italijansko državno stvarnost.

Ista pripomba velja za NOVI LIST, ki je izrekel zelo podobno oceno, opremljeno še z nekakšnim javnim pokazanjem na diskutante, ki mu politično ne ustrezajo.

Mogoče je prav tu priložnost za misel, ki bi jo nazadnje kdaj lahko obravnavali tudi v DRAGI.

Boj za pravice slovenskega zamejstva, boj za časten in svoboden obstoj neke narodne skupnosti zunaj »domovinske normale«, je nekaj, čemur pravimo dolžnost in vrednota. Čim pa je to, je ni mogoče ne tehtati in ne meriti pri komerkoli. Je ali ni, smo ali nismo. Vsakršen namig, ki bi lahko izzvenel kot še tako droben dvom o pravih zavzetosti za to vrednoto, vsak zbudljaj, ki se po potrebi odene v zamejsko narodnostno zaskrbljenost, se zato diskvalificira sam po sebi.

Vsak naj bo pošten do sebe in drugih vsak naj za slovenstvo naredi, kar mu velevata vest in srce; to pa bo avtomatično največ in najbolje.

(S.M.)

- SEDMAK, po številki 7 s formantom *-ak* označuje sedmega sina in njegove potomce; v tem zapisu v Gorici in Tržiču, v zapisu SEDMACH v Tržiču. KOS 1494 *Yban Setmackh* v Rubijah.
- SEDOLA, it. ime tpn. *Sedlò* pri Breginju; priimek po kaže torej na izvor. Endemičen v tipanski občini, kjer je zelo razširjen, pogosten predvsem v Plešičih, odtod v Viden.
- SEITZ, gl. *Zajc*
- SEKLI, omenja ga le članek Rodbinska imena v Beneški Sloveniji v KGMD 1956 za občino Sovodnje ob Aborni. Temno.
- SEKULIČ, tu osamljen v Gorici v poit. zapisu SECULIC, redke v ZSSP, verjetno hrvatskega izvora.
- SEL, poklicno ime, v ti obliki in v pisni varianti SELL na Goriškem; ZSSP: PT, hiperkorigirana oblika *Selj* v Sežani.
- SELAN, po izvoru iz kraja z imenom *Selo, Sela, Sele* ali pod.; v Ogleju, Campoformidu, Vidnu in Pordenunu; v pisni varianti SELLAN na Goriškem, v Vidnu in v številnih krajih v provinci Pordenun. Zelo razširjen v ZSSP, v pisni varianti *Sellan* v Ljubljani. Ni nujno, da so vsi *Selani* in *Sellani* sl. izvora, verjetno se da razlagati priimek tudi drugače iz kake romanske osnove.
- SELOVIN, le v Gorici, ZSSP: Sežana in LJ, verjetno endemičen na Krasu. Temno. KOS 1499 *Fabe Schällauin* in *Schällauin* v Goričah.
- SEMIČ, osamljen v Vidnu, Pizzagalli navaja za Tržič SEMIC, SEMICH in SEMIZ ob poit. SEMI. ZSSP: GO, Logatec, LJ, MB. KOS 1498 *Semecz* v Trnju.
- SEMOLIČ, razširjen v ZSSP, tu le v Doberdobo ter v poit. SEMOLI v Gorici in Doberdobo.
- SENBOR, osamljen v Gorici, sovpada s tpn. v Vipavski dolini, danes uradno *Sánabor*.
- SENCI, nekaj primerov v Vidnu, je bržkone poit. iz *Senčič* (ZSSP: MB) ali iz podobnega sl. priimka.
- SENIC, po en primer v Gorici in Tržiču, je morebiti istoveten s tpn. *Senik* v dolini Idrije.
- SENICO, gl. *Sinik*
- SENOSEK, navaja ga Pizzagalli za Tržič v obliki SENOSECH ob poit. SENOSE, po poklicu ali po kakem mtpn.
- SEPETICH, osamljen v Tržiču, in poit. SEPICI, osamljen prav tam; istoveten s *Spetič* (ZSSP: Sežana, IL. Bistrica, Postojna, LJ); patr. s formantom *-ič* iz nem. hpk. *Sepp* k hgn. Joseph. Prim. *Pinaučič, Pinaušič*.
- SERBRELEZ, Missio 1602 *Stefano serbrelez* v Srednjem, Cracinova opomba ob tem zapisu: »Sebrelez per Sanbrielaz (cognome)«. Potrebne so nadaljnje raziskave, da ugotovimo točno obliko zapisa in razširjenost priimka.
- SERDOZ, gl. *Sardoč*
- SERNA, endemičen na Solbici v Reziji, zoon. ZSSP: *Srna* v Radovljici.
- SESTAN, gl. *Šestan*
- SERIAU, gl. *Žerjav*
- SEVER, po vetru, tu le v Gorici, pogosten in razširjen po ZSSP.
- SFILIGOJ, v ti obliki v Gorici, SFILIGOI na Goriškem, v S. Giovanni al Natisone in Vidnu, prim. še FILIGOI v Vidnu, Pradamanu, Magnanu in Riviera, FILLIGOI v Vidnu, ZSSP *Sfiligoj* precej razširjen, *Sviligoj* le v GO. Prim. *Šaligoj*. Temno.
- SGARBAN, gl. *Zgrban*
- SGUBIN, gl. *Zgubin*
- SGURA, gl. *Žgur*
- SIBAU, gl. *Žival*
- SICH, osamljen v Vidnu, prim. v ZSSP *Sik* (LJ, MB), *Šik* (Sežana, MB), *Sič* (LJ, MB), *Šic* (PT).
- SIDAR, SIDARO, gl. *Zidar*
- SIDERI, SIDERICH, gl. *Zidarič*
- SIEGA, endemičen v Učji v Reziji, odtod široko naokoli, ZSSP: GO, Postojna. Vsaj v 18. stol. že v Mužcu, v LML I in pod. rkp. iz istega časa zapisan kot *Siega oriundus Resiae, De Siega, Desiega*: očitno je to polat. ime, ki kaže na izvor z Žage pri Bovcu.
- SIGON, gl. *Žigon*
- SIGURA, gl. *Žgur*
- SILIČ, patr. s formantom *-ič* iz atn. Vasilij? Tako v Gorici, v poit. SILLI pogosten v Gorici, Tržiču in okolici. KOS 1498 *ban Scylycz* v Trnju, 1523 *Jerne Silicz* v Orehovljah.
- SIMA, osamljen na Trbižu, ZSSP: LJ, CE, PT. Hpk. s formantom *-a* iz hgn. Simon. KOS 1523 *Jakob Sima* v Ozeljanu. Prim. *Simčič, Simončič, Simonelič, Simonič, Simonitti, Simonut, Simšič, Sinčič, Šimac, Šimic*.
- SIMAZ, gl. *Šimac*
- SIMČIČ, patr. s formantom *-čič* iz hpk. k hgn. Simon; v Gorici, Števerjanu in Vidnu. Pogosten v ZSSP.
- SIMIC, SIMIZ, gl. *Šimic*
- SIMONČIČ, patr. s formantom *-čič* iz hgn. Simon; le v pisni obliki SIMONCIG v občini Srednje, v Čedadu in Manzanu; ZSSP: MB. Prim. *Sima* ipd.
- SIMONELIČ, metr. ? s formantom *-ič* iz fr. arhaičnega imena *Simone, Simonele*? Redke v Špetru, ZSSP: —. Prim. *Sima* ipd.
- SIMONETIČ, patr. s formantom *-ič* iz fr. atn. *Simon(et)*? Le v zapisu SIMONETIG v dreški občini. Prim. *Sima* ipd.
- SIMONETTI, gl. *Simsič*
- SIMONIČ, patr. s formantom *-ič* iz hgn. Simon; v zapisu SIMONIG v občini Fojda, SIMONIGH Pod Cerkvo in v Gorici, zelo pogosten v ZSSP. Missio 1602 *Griur Simonigh de preseria, Matthia Simonigh* v Srednjem (*preseria* = Preserje pri Srednjem). Prim. *Sima* ipd.
- SIMONITTI, fr. patr. iz imena *Simonit* po hgn. Simon; menda endemičen v Brdih (Rutarji?). V ti obliki v Špetru, Mereto di Tomba in Vidnu, v pisni varianti SIMONITTO v Vidnu, SIMONIT na Goriškem. ZSSP: GO. Prim. *Sima* ipd.
- SIMONUT, fr. hpk. iz hgn. Simon; Missio 1602 *Filipo simunut* v Sinčurju. Prim. *Sima* ipd.

SIMSIČ (?), patronim s formantom -šič (?) iz hpk. k hgn. Simon; menda endemičen na Goriškem, kjer nastopa v ti obliki in v pisni varianti SIMSIG; v slednji obliki tudi v Vidnu. Redek v ZSSP. Prim. *Sima* ipd. Pizzagalli navaja SIMSIG ob poit. SIMO-NETTI za Ronke.

SINCIC, osamljen v Trziču v zapisu SINCICH; patr. s formantom -(č)ič iz hgn. Simon ali iz sst. *sin*.

SINIK, danes SINICO v Ronkah, Fogliano-Redipuglia in Vidnu, SINICCO zelo pogosten na Goriškem, v Vidnu in okolici, osamljen v Pordenunu, pač pa pogosten tudi v Bardu: LCI *Sinicco, Sinico, Sinich, pl. Sinicchi, LML I Sinik, Sinic, Sinich, Senik, Sinicus, Sinico, Sinicho, Sinicco*, gen. *Sinichi, Sinici*. Barski priimek je gotovo sl. izvora in tako tudi po vsi priliki lep del goriških primerov, če že ne vsi: zanimivo bi bilo ugotoviti, kako daleč seže ta priimek proti zahodu in kolikšna je njegova gostota. Redke zapise z *e*, in tu navajam še osamljen SENICO v Ronkah, je pripisati menda moderni vokalni redukciji. Vse kaže, da je prvotna oblika *Sinik* (ZSSP: —), da je priimek endemičen med Goriško in Zahodno Benečijo, da so ga v različnih časih prilagajali italijanskim zapisom (Pizzagalli navaja SINICH ob poit. SINICO za Ronke), vendar mu trenutno ne najdem zadovoljive razlage.

SINIGOJ, tako le v Gorici, ZSSP *Sinigoj*: GO, Sežana, Litija, *Sinigoj* razširjen. Prim. *Šaligoj*. Temno.

SINTIČ, dva osamljena primera v poit. zapisu SINTICH v Staranzanu in Vidnu, ZSSP: IL. Bistrica, LJ, Krško. Morda patr. s formantom -ič iz etnonima *Sint*.

SIRK, po kulturni rastlini; v ti obliki na Goriškem, v poit. grafiji SIRCH v pasu od Gorice do Vidna. KOS 1499 *Juri Sirekh* v Planini.

SIROCH, SIROCCO, gl. *Širok*

SISIC, Missio 1602 *Pietro sisic* v Arbeču, je v tem edinem zapisu težko pravilno brati.

SITAR, po poklicu izdelovalca sit. Le v poit. SITTARO v Nadiških dolinah (Špeter, Podbonesec, Škrutovo).

SKARABOT, le v Gorici, ZSSP *Skarabot*: GO, Idrija; *Škarabot*: GO, LJ, MB; videti je endemičen v Gorici. NP *scarabòt* (prid.) = attributo d'un oggetto, spec. di legno, che abbia un suono fesso; Plet. *škra-bót* = eine alte, schlechte Sache.

SKAVNIK, endemičen priimek v občini Sv. Lenart in v Čedadu v poit. zapisu SCAUNICH, redkeje SKAUNIK, izhaja po anonimnem piscu članka »Rodbinska imena v Beneški Sloveniji« v KGMD 1956, iz zveze »s kala doma«. Verjetneje po prebivališču pri kaki skali. ZSSP: —.

SKERK, gl. *Škrk*

SKERL, gl. *Škrl*

SKERLIC, gl. *Škrlič*

SKERT, gl. *Škrt*

SKOČAJ, velelniška gl. oblika, označuje človeka nagle jeze. V hibridnem zapisu SKOČAI ter v poit. SCOZZAI v Krminu, SCOCCIAI v Gorici. KOS 1523 *Peter Schgotsai* v župi Miren-Japnišče. Prim. *Skočir*.

SKOČIR, deverbativni sst. iz gl. skočiti, označuje drobnega človeka nagle jeze. Pogosten v ZSSP, tu v poit. zapisih SCOZZIR (Fojda), SCOZIERO (Čedad, Viden), SCOZZIERO (Viden in okolica, Čedad, S. Giorgio di Nogaro, S. Maria La Longa, Bagnaria Arsa) in SCOCIERE (Bagnaria Arsa). Prim. *Skočaj*.

SKOK, tako na Goriškem, v zapisu SCOCH v Trziču, Pizzagalli ga navaja za Trzič v ti obliki ob poit. SCOCCHI, tako danes v Trziču in Vidnu; Missio 1602 *Gregor scoch* v Garmku, danes SCUOCH v občini Garmak, zelo razširjen v ZSSP. Iz sst. *Uskok*. KOS 1460 *Skock* v Famljah. Prim. tpn. *Skóki*, zaselek v Orešju pri Ajdovščini.

SKOPIN, gl. *Scopini*

SKORIANC, gl. *Škorjanc*

SKUOR, SKUR, gl. *Scuor*

SKRINJAR, v špetrski občini v poit. SCRIGNARO, v zapisu SCRIGNARI v Trziču, po poklicu izdelovalca skrinj. Cracina, Gli slavi, str. 195: 1594 *contra ... Simonem Scrignarum* iz Ažle, *contra Simonem Scri-neru de Azzida*; Missio 1600 *Simon scrignar* v Ažli.

SKUBLA, beneška narečna oblika za *skóbljo*, mizar-sko orodje; metonimičen vzdevek za mizar-ski poklic. Le v zapisu SCUBLA v Čedadu, Fojdi, Subidu, Ahntnu, v Vidnu in okolici ter na Goriškem, ter v poit. SCUBINI v Gorici.

SLANISCA, osamljen v Gorici, temno.

SLATAPER, zoon. *zlatopér(ka)* = *Motacilla chrysoptera*, tu le v Gradežu. ZSSP pozna *Zlatoper* v GO, Idriji, KR in Slovenj Gradcu.

SLAVIČ, tu osamljen v Vidnu v zapisu SLAVICH, pač pogostnejši v Trstu; ZSSP: LJ, NM, Šmarje, Litija, MB, PT, MS. Patr. s formantom -ič iz hpk. h kake-mu atn., sestavljenemu s *Slav-* ali *-slav*.

SLEMEC, po poreklu iz kakega tpn. *Sleme*, tu le v Gorici v zapisu SLEMITZ.

SLOBBE, endemičen v Tipani, odtod v Viden. S formantom *-e* za mlada bitja iz **Zlob-*, prim. ZSSP *Zlobec, Slobec*.

SLOTE, osamljen v Gorici, sovпада verjetno z ZSSP: *Zlote* v KR. Temno.

SLUGA, po poklicu; osamljen v Krminu. Žabnice. Prim. tpn. *Slúgi*, zaselek na Kortinah pri Črnem kalu, in *Slúgovo* pri Cerknici.

SMACH, le v Trziču, prim. ZSSP *Žmak* v MB. Po vsi priliki istovetno s sst. *žmäh* iz starevisoke nem. *smac* = okus.

SMODIŠ, osamljen v Vidnu v zapisu SMODIS, prim. ZSSP *Smodiš* od LJ do MB in nekaj podobnih primerov. Temno.

SMET, tu v Gorici in Pordenunu, ZSSP: GO, LJ; endemičen v Gorici. Bržkone v zvezi s sst. *smét* = skupna zemlja. Prim. F. Bezljaj, SVI, II, 197 »Smetinec: prisotnost številnih mtpn. iz baze *smet* na Primorskem dovoljuje misliti, da je naš priimek nastal iz kakega mtpn.

SMOLJAN, osamljen v Vidnu, ZSSP: —, morda v zvezi s kakim ftn., prim. Plet. *smòlj* = galium aparine, *smòlje* skupinsko ime za brinje ali pd., morda preko kakega (m)tpn.

SMREKAR, iz ftn. *smréka* s formantom *-ar*, v ti obliki le v Vidnu, v ponem. SMRECHER v Pasian di Prato pri Vidnu.

SNIDARIG, gl. *Žnidarič*

SNIDARO, gl. *Žnidar*

SNIDERSIG, gl. *Žnideršič*

SNIDERZHIZH, gl. *Žnidarčič*

SOBAN, v ti obliki v Tržiču in Staranzanu, v poit. SOBANI v Tržiču, Doberdobu in Gorici. ZSSP: GO, Postojna, NM, Črnomelj. Prim. *Suban*. Temno.

SOK, razširjen v ZSSP od Tolmina do PT; tu v zapisu SUOCH, izgovorjeno *súok*, narečno za *sók*. Na Nadiškem. Verjetno spada sem poit. SUCCO v občini Fojda (anonimni pisec članka »Rodbinska imena v Beneški Sloveniji, KGMD 1956, ga razlaga iz prid. *suh*).

SOKOL, zoon., tako v Gorici, v poit. zapisu SOCOL v Gorici in Codroipu.

SOLDATIČ, patr. s formantom *-ič* iz fr. sst. *soldât* po prehodu *l > u* (po polovici 16. stol.) ali po pisni hiperkorekturi (*l* nam. *u*); v zapisu SOLDATICH osamljen primer v Rovereto al Piano (PN), Pizzagalli navaja SOLDATIG (očitna tiskovna napaka za SOLDATIG) ob poit. SOLDATI za Tržič. Prim. *Soudat*.

SOLZA, le dva primera v Gorici in PN. Temno.

SORC, tako v Gorici in S. Lorenzo Isontino; prim. ZSSP *Sorč* (GO, Radovljica) ali *Zorč* (Tolmin, KR). Nejasno.

SOSIČ, le v Tržiču, Pizzagalli navaja SOSSICH ob poit. SOSSI za Tržič. Temno. Hrvatskega (istrskega) porekla?

SOSOL, le v Gorici v tem in v naslednjih zapisih: SOSOL, SOSSOU, morda spada sem tudi SOZZO. ZSSP: GO, Postojna. Temno.

SOVDAT, osamljen primer v Vidnu; po poklicu iz fr. *soldât* (ven. ima *soldàl*) pred prehodom *l > u* (do 15./16. stol.). ZSSP: Tolmin, Radovljica, LJ, MB; *Soudat*: Tolmin. Prim. *Soldatič*.

SPAGNUT, gl. *Španjud*

SPAZZALI, v ti obliki le v Gorici, ZSSP *Spacal* (?) v GO, *Spačal* v GO in Litiji. Menda it. porekla.

SPAZZAPAN, pogosten v Gorici in Ronkah, pogosten tudi v ZSSP v oblikah *Spazapan* (LJ), *Spacapan* (GO, Idrija, Logatec, LJ, CE, Sl. Gradec), *Špacapan* (GO, Idrija, Tolmin, Logatec, LJ, Kamnik, NM, CE), *Spačapan* (GO, Sežana). Epicenter je videti v Gorici, priimek je videti it. porekla. Prim. tpn. *Spacapá-ni*, zaselek pri Mrljakih (Nova Gorica).

SPECCHER, gl. *Špehar*

SPECOGNA, gl. *Špehonja*

SPEICH, osamljen v Gradežu, prim. ZSSP: *Špeic* v Litiji.

SQUALIZZA, gl. *Hvalica*

SQUOR, gl. *Scuor*

SREBOT, omenjen v Trinkovem koledarju 1971, 56-61, za Nadiške doline: ftn. Prim. tpn. *Srebóti*, zaselek v Podkraju, in priimek *Srebotnjak*.

SREBOTNJAK, iz ftn. *srebót* s formantom *-njak*, ki označuje prebivališče. Osamljen v Gorici. Prim. *Srebot*.

SREBRNIČ, po barvi las? le na Goriškem v zapisu SREBERNIC.

SREDNIK, po prebivališču s formantom *-nik*, v ti obliki v Krminu, v zapisu SREDNICH v Staranzanu.

STAIZ, le v Vidnu, ZSSP: — ; temno.

STANČIČ, patr. s formantom *-čič* iz hpk. *Stane* (Stanislav, Konstantin, Christianus ipd.), endemičen pri-

imek za Goriško (ZSSP: Gorica), v ti obliki v Gradežu, v poit. zapisu STANCICH v Staranzanu. Gl. še *Stanič*.

STANIČ, patr. s formantom *-ič* iz hpk. *Stane*, gl. *Staničič*. V ti obliki na Goriškem, v zapisu STANIG na Goriškem, v Premariacu pri Čedadu in Pagnacu pri Vidnu, STANICH v Staranzanu, STANI v Števerjanu, sem sodi menda tudi poit. STANICCI v Gorici.

STANTIČ, navaja ga le Pizzagalli v zapisu STANTICH ob poit. STANTI za Tržič, prim. ZSSP *Stantič* v GO in Sežani; patr. s formantom *-ič* iz atn. Konstantin?

STARAM, osamljen v Vidnu, ZSSP: — ; omenjam ga z rezervo; temno.

STECHEER, gl. *Štekar*

STEFANICH (*Stefanič* ali *Štefanič*?), patr. s formantom *-ič* iz hgn. Stephanus; osamljen v Tržiču. Prim. *Štepančič*, *Štepič*.

STEKER, gl. *Štekar*

STEPANČIČ, patr. s formantom *-čič* iz hgn. Stephanus; tu le v Tržiču v zapisih STEPANCIC in STEPANCICH. Prim. *Stefanich*, *Štepič*.

STEPIČ, patr. s formantom *-ič* iz hpk. k hgn. Stephanus; osamljen v Vidnu v zapisu STEPICH; ZSSP: *Štepič*: Radovljica, Jesenice, LJ. Prim. *Stefanič*, *Štepančič*.

STERGAR, gl. *Strgar*

STERK, gl. *Štrk*

STERLE, gl. *Strle*

STERPIN, osamljen v Doberdobu, ZSSP: — ; bržkone soroden s *Trpin*, gl. dalje tam.

STIBITZ, osamljen v Tržiču; ZSSP *Stibič* v Krškem. Temno.

STILIN, Missio 1602 *Petri, Marin* in *Arnej stilin* v Gorenjem Tarbiju; nepodpisani članek »Rodbinska imena v Beneški Sloveniji« v KGMD 1956 navaja priimek STELIN, STULIN v občini Srednje. Jacobo STELLINI, r. 18.7.1669 v Gor. Tarbiju, umrl 1770 v Padovi.

STOCCA, gl. *Štoka*

STOCCA, STOKA, gl. *Štoka*

STOKEL, STOKELJ, gl. *Štokelj*

STOLFA, hpk. s formantom *-a* iz fr. atn. nem. porekla *Astölf*, prisoten v Furlaniji v oblikah STOLF, STOLFO, se je udomačil med Slovenci na Krasu v obliki ŠTOLFA: tu v tem zapisu v Gorici in Tržiču. E. De Felice, Dizionario dei cognomi italiani, MI 1978, citira tudi patronimik s formantom *-ič* STOLFICH.

STOLFICH, gl. *Štolfa*

STOPAR, v ti obliki in s hiperkorekturo STOPPAR v Gorici, v poit. STOPPARI v Gorici in Tržiču, zelo razširjen v ZSSP; iz sst. *stopa* s formantom *-ar*, poklicno ime ljudi, ki so luščili kašo.

STORMI, gl. *Šturm*, *Šturmič*

STRANIČ, osamljen v Gorici v zapisu STRANICH, ZSSP: MB. Patr. s formantom *-ič* po etniku (*I)strán*, po poreklu iz Istrije.

STRGAR, v ti obliki v Gorici, v zapisu STERGAR v Čedadu, zelo razširjen v ZSSP, menda poklicno ime iz gl. *strgati*.

vila peto dete, molili so otroci, molil je stari župnik zanj in za vse, ki trpijo...

Kako težko je bilo materi, ko so jo otroci spraševali, kdaj se očka vrne. Najstarejši je ostalim pripovedoval, kako se je očka z njim igral, ga učil peti in moliti.

»Mama, ali se bo očka tudi z nami igral, ko se vrne?« so spraševali mlajši, ki se ga niso toliko spominjali.

»Bo, bo. Tudi voziček vam bo naredil, tak na štirih kolesih, da se boste vozili po dvorišču; pa še najmlajšo sestrico boste vzeli v voziček«, jih je tolažila mati.

»Ali bomo junčka vpregli?« je vprašal srednji.

»Junček je prevelik za tako majhen voziček, sami boste vlekli«.

»Sami bomo vlekli. Mi bomo junčki!« so se smejali otroci tako od srca, da je še mati pozabila na skrb in bridkost in se smejala z njimi.

Na pragu se je pojavil župnik Valentin. Otroci so stekli k njemu in pozdravili: »Hvaljen Jezus!«

»Na veke naj bo hvaljen!« je odgovoril in pristavil: »Zdaj pa poberite vaše igračke in pojdite na dvorišče; sonce tako lepo sije«.

Pobirali so igrače, vmes pa pripovedovali o vozičku, ki ga bodo sami vlekli.

»Ja, sami boste vlekli, revčki«, je bolj sam sebi govoril župnik in gledal za njimi.

»Imate kako novico o možu, gospod župnik?« je v upanju in strahu vprašala mlada mati.

»Imam, Jelica. Lenart je ...«

»Bolan?« je planilo iz žene.

»Je bil. Zdaj mu je bolje ... Umrl je za tifusom.«

»Umrl? Lenart umrl? O moj Bog! Lenart, moj dragi Lenart! Nikoli ne boš videl svojega petega otroka, in ti, dete, ne boš nikdar spoznalo svojega očeta! Gorje meni, gorje otrokom!«

»Bodi pogumna, Jelica. Nič se ne zgodi brez božje volje. Otroci so izgubili očeta, a ne boj se! Oče nebeški bo bedel nad njimi.«

»Umrl, umrl ... sam, zapuščen ...«, je hlipala žena.

»Ni bil zapuščen, Jelica. Bog je dopustil, da so odgnali v taborišča toliko nedolžnih duhovnikov morda prav zato, da bodo delili duhovno tolažbo svojim sotrpinom ... Dva so odpeljali iz naše vasi ... Nobeden se ne bo vrnil. Oba sta že v večnosti.« Pustil je ženo, da se izjoče in se ustavil na dvorišču pri otrocih. Vsakega je pobožal po laseh in vsem priporočal, naj ubogajo mamo. Od tam je odšel v cerkev in pred tabernakljem na kolenih dolgo molil. Doma je spet vzel v roke staro kroniko, vpisal med mrtve oba moža, se ozrl na križ in vprašujoče vzdihnil: »Gospod! Kdaj bo dovolj?«

Kri in pogorišča

Tisti četrtek pred prvim petkom v avgustu je bil dan vroč in soparen, ko da se pripravljala k nevihti. In nevihta, grozna nevihta je res prišla, medtem ko so ljudje spali. Ni jih zbudil grom, saj se je nebo proti večeru popolnoma zjasnilo. Ob prvem svitu dneva pa so puškina kopita suvala v vrata mirnih kmetijskih domov. Vas je bila obkoljena: od hiše do hiše so hodile oborožene skupine in izvrševale preiskave: v hlevih so suvali z nasajenimi bajoneti v seno in listje; v domovih so preiskali vsak kot od kleti do podstrešja. Odpirali so omare in skrinje, pretipavali obleko in perilo, osvetlili vsak temen kot. Šele ko je bila po vseh hišah preiskava končana, so ljudje smeli iz hiš, a ne iz vasi.

Zvonilo je k maši za prvi petek. Marsikdo je tisto jutro hitel v cerkev. Šele v cerkvi so ljudje zvedeli za vso grozo tiste noči: šest ljudi je tisto noč umrlo nasilne smrti.

Strašen je bil tisti dan. Vas je bila polna vojaštva in policije. Pred poldnem so spravili na trg pred cerkvijo vse osumljene ljudi — posebno moške in jih postavili v vrste. Spustili so policijske pse, ki so ovohavali enega za drugim ... Končno so se psi mirno vrnili k svojim gospodarjem. Kljub temu, da na nikomer niso našli krivde, so nekatere vklenili in jih odpeljali, druge pa so pregnali domov ter ukazali, naj se zaklenejo v hišo in zapro vsa okna. Če bi se kdo predrznil ravnati drugače, bo ustreljen.

Tresoči se od groze so se ljudje zaklenili v svoje domove. Skozi polzaprte oknice so videli, da se je v vas pripeljalo še tri kamjone »arditov« ... Kot podivjani so se podili po vasi ...

Zasmrdelo je po požaru. Iz kmetijskih domov so se visoko pod jasno nebo dvigali mogočni zublji, a nihče ni smel gasiti. Okrog gorečih hiš so v primerni razdalji stali vojaki s pripravljenimi brzostrelkami, drugi pa so se vozili v kamionu in z brzostrelko v rokah gledali, če bi se kje odprlo kako okno ali vrata ...

Ko so se zaznamovani domovi spremenili v pogorišče, so odšli. S seboj so peljali vklenjenih nekaj vaščanov, za seboj so pustili grozo in strah in solze in kri ...

Ves strt od bolečin se je stari župnik sklonil nad župnijsko kroniko ter vpisal najžalostnejšo zgodbo, ki je zadela vas po času turških vpadov. Nato je odšel v cerkev, se pred Križanim zgrudil na kolena in ves solzen vpraševal:

»Kristus! Kdaj bo konec sovraštva? Kdaj bo konec teptanja, zatiranja in žrtev? Zakaj mora moj narod toliko trpeti? O, Gospod! Niz s solzami in krvjo orošenih src je tako velik, prevelik za mojo majhno župnijo!«

Sončni žarek

Pismo

Stari župnik Valentin je držal v roki pismo in se ob pogledu na naslov pošiljatelja skoraj prestrašil ob misli, da vsebuje pismo kako žalostno novico. Od cvetne nedelje leta 1941, ko so nenadno poklicali pod orožje vse mlade moške in fante, je bilo žalostnih novic in dogodkov vedno več.

»Kaj prinaša to pismo, ki je prispelo iz Viu, kjer vaščani-vojaki čistijo gozdove, jaz pa vpišujem v župnijsko kroniko že leto 1943. Naslov je vedno isti: Battaglioni speciali, Campo Forestale Viu (Torino). Hvala Bogu, da jih ne pošljejo v boj!«

Odprl je pismo, si popravil zlato uokvirjena očala in bral:

»Spoštovani gospod župnik!

Mi smo vsi zdravi. Celo plačo — 52 lir — na mesec prejemamo; še vedno čistimo gozdove in zdaj tudi prepevamo.«

»Prepevajo!« se je razveselil župnik in bral dalje.

»Že nekaj mesecev po našem prihodu v ta kraj smo — veseli, da nas niso poslali v vojsko — pričeli poltiho prepevati pri delu. Peli smo pesmi o pomladi, o soncu, o ljubezni... Vmes pa smo zapeli nekoliko glasneje kako nabožno ali latinsko. Teh zadnjih znamo lepo število, saj veste, da smo izven cerkve pri procesiji peli samo latinske pesmi.

Oficirji so prisluhnili in dovolili. Tudi zvečer, ko smo zbrani v kampu, prepevamo in vsi nas radi poslušajo, čeprav besedila ne razumejo, ko pojemo po naše.

Deset slovenskih fantov - pevcev med duhovniki in cerkvenikov v Mompilatu.

Glas o našem petju se je širil tudi izven kampa in prišel do ušes tukajšnjega župnika, ki je pri višji komandi prosil za dovoljenje, da bi smeli peti v cerkvi.

Ker smo — kakor nas večkrat pohvalijo — pridni delavci in disciplinirani vojaki, je poveljnik rad izdal to posebno dovoljenje in tako smo postali cerkveni pevci v gorski vasi Viu pri Turinu. Ker so tukaj tudi možje in fantje iz drugih vasi naše lepe Vipavske, smo poleg pevcev našli tudi pevovodjo, tako da smo pravi pevski zbor. Ljudje nas radi poslušajo in nas imajo kar radi.

Pravijo, da gre glas v deveto vas. Res je šel. Za naš zbor je zvedel tudi župnik iz nekaj ur oddaljene vasi Mompilato. Zaželel si je, da bi za praznik farnega patrona peli v njegovi župniji. Prosil je za dovoljenje in ga pri naših višjih tudi dobil.

Tisti dan smo zgodaj zjutraj odšli iz Viu in prišli v Mompilato še pred določeno uro ter se ustavili v gostilni, kakor je bilo dogovorjeno. Ob pol desetih je vstopil župnik in vprašal gostilničarja, če je kdo prišel in vprašal po njem.

»Da! Tistale skupina vojakov je vprašala po vas,« mu je odgovoril.

Župnik se je skoraj prestrašil, ko nas je zagledal. Z razpraskanimi rokami in ožgani od sonca res nismo dajali vtisa o izvežbanem pevskem zboru.

»Ste vi, pevci iz vasi Viu?« je vprašal nekoliko vznemirjen.

»Smo.«

»Pa znate res peti?« V njegovem vprašanju se je jasno odražal dvom.

»Doma smo bili vsi cerkveni pevci.«

»Ko bi znali zapeti vsaj Tantum ergo...«, je govoril bolj sam sebi, nam pa dejal: »Pridite z mano, bomo poskusili.«

Šli smo in v še prazni cerkvi zapeli: O salutaris hostia...

»Dovolj, dovolj! Krasno! Znate še katero?« je vzklikal ves prevzet.

»Pripravili smo se za slovesno peto mašo.«

»Znate latinsko mašo?« se je čudil.

»Še več kot eno, gospod župnik.«

»Krasno! Imeli bomo slovesno peto mašo! Kaj takega nisem pričakoval. Kako sem vesel, kako sem vam hvaležen!«

»Eno prošnjo imamo, gospod župnik...«

»Povejte, povejte, rad vam ustrežem.«

»Dovolite nam, da na koncu maše zapojemo eno našo slovensko pesem.«

»Je nabožna?« Velika zaskrbljenost je bila v tem vprašanju.

»Nabožna, seveda. Prične se z besedami: Najvišji vsemogočni Bog...,« smo mu razložili.

»Altissimo onnipotente Dio...,« je ponovil.

»Si, si, cantate! Zapojte v vašem materinem jeziku. Vsi narodi naj slave Gospoda!«

Profesor Toussaint Hočevar o manjšinah

Prof. Toussaint Hočevar, ki je redni profesor ekonomije na ameriški univerzi v New Orleansu, je tržaški javnosti znan strokovnjak, saj je že predaval v Dragi, pomemben delež je imel pri Mednarodni konferenci o manjšinah v Trstu leta 1974 in podobno. Pred dvema letoma je objavil knjigo gospodarskih razprav, Slovenski družbeni razvoj, ki se v marsičem dotikajo manjšinskega vprašanja. Nekateri njegovi novejši sestavki so dali pobudo za ta razgovor. (ij)

Vprašanje: Prof. Hočevar, v tržaškem Gospodarstvu ste objavili vrsto sestavkov o nekatereh manj znanih manjšinah v Evropi. Pri tem ste se naslonili na gradivo s Prve mednarodne konference o manjšinskih jezikih v Glasgowu. Bi kratko označili to zasedanje?

Odgovor: Konferenca o jezikovnih manjšinah v Glasgowu je obravnavala probleme, ki jih le-te srečujejo v sodobni poindustrijski družbi. Organiziralo jo je škotsko združenje za literarne študije. Ker predvidevajo leta 1982 podobno konferenco na Finskem, bi bilo vsekakor dobro, da na njej spregovori tudi kak naš strokovnjak o problemih Slovencev v Italiji oziroma Avstriji. Omenim naj, da je bila v Glasgowu navzoča sociologinja Inka Štrukelj iz Ljubljane.

Cepprav bodo referate iz Glasgowa objavili v posebnem zborniku, se mi je zdelo potrebno, da z njihovo vsebino še pred izidom seznanim slovenske bralce. Tako je prišlo do sestavkov, ki jih je Gospodarstvo objavljalo od februarja do aprila. (dalje na naslednji strani)

V cerkev so prihajali prvi verniki. Župnik se je umaknil v zakristijo, mi pa smo odšli na kor. Kmalu se je cerkev napolnila in pozvonilo je za začetek maše ...

Ko je s kora zadonel skesano-proseči: Kyrie eleison ..., se je marsikdo ozrl na kor. Za tem je — kakor da se nas je Bog že usmili in nam odpustil grehe —, v odgovor na župnikovo: Gloria in excelsis Deo!, zadonelo pod cerkveni obok: Et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Laudamus te ... Po mogočnem Credo in po božnem Sanctus-u, je poltiho, kot bi se bali motiti prihajajočega, splavala naša pesem pod oltar: Benedictus, qui venit in nomine Domini ... Pred obhajilom pa spet proseče: Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis ... Ko smo za obhajilo zapeli: Lauda Sion Salvatore ..., se nam je zdelo, da smo doma in pojemo pri procesiji Sv. R. Telesa.

Tiho in mirno je bilo v cerkvi med mašo, le tu pa tam se je kdo skrivaj ozrl na kor. Ko pa je ob koncu maše zadonela slovenska pesem: Najvišji vsemogočni Bog ..., so se vsi obrnili in strmeli v nas, dokler smo peli. Ko je pesem utihnila, so se usuli iz cerkve in se zunaj uvr-

stili v špalir, nas pozdravljali, se zahvaljevali in nam stiskali roke.

Po obilnem kosilu, ki ga je za nas naročil župnik in z nami tudi obedoval, je prišlo v gostilno mnogo ljudi. Prosili so nas, da bi še katero zapeli, kar smo jim radi ustregli. Vsi so se čudili, ko smo jim na vprašanja odgovarjali, da nismo ne učitelji, ne uradniki, pač pa kmetje in obrtniki.

Po popoldanski službi božji, so nam prinesli v dar salame, cela kolesa sira, slanine, več hlebov kruha in nekaj buteljčk vina. Vsega je bilo toliko, da ne bi mogli nositi. Vpregli so vozove, naložili nas in darove ter nas odpeljali v Viu.

Prilagamo časopisni izrezek, ki govori o nas in o našem petju.

Župnik Valentin je odložil naočnike, ker so se mu stekla zameglila. Brisal si je solzne oči in vzdikal:

»Dobri ljudje! Povsod so dobri ljudje. Kako lepo, bi bilo na svetu, če ne bi bilo tistega, »ki hodi okrog kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl.« Ta je tisti, ki seje sovraštvo med narodi: oče laži in vsega zla.

Vprašanje: Se zadnje čase spet kaj ukvarjate z znanstvenim delom na manjšinskem področju?

Odgovor: Moje zanimanje za ekonomiko jezikov pravzaprav presega okvir jezikovnih manjšin v ožjem smislu. Družbeni razvoj namreč vpliva na funkcijsko vlogo jezikov sploh, se pravi na njihovo rabo v raznih dejavnostih oziroma domenah. Gre za dinamične spremembe, ko se kak jezik širi v domene, iz katerih je bil prej izključen — npr. v javna občila, tehniško literaturo. Seveda pa vloga nekega jezika lahko tudi peša.

Glede mojega trenutnega dela naj omenim razpravo, ki naj bi ocenila gospodarnost funkcijskega širjenja jezikov, ki jih govorijo v nekaterih gospodarsko manj razvitih republikah Sovjetske zveze. Kot je znano, prebivalstvo teh dežel naglo rase. Postavlja se torej vprašanje, kateri naj bi bil jezik, s katerim se bo najučinkoviteje vključilo v moderni produkcijski sektor. Zaenkrat je tehniška literatura ne le na najvišji, ampak tudi na srednji stopnji dosegljiva le v ruščini, čeprav npr. v Uzbekistanu večina prebivalstva tega jezika ne obvlada.

Vprašanje: Vaši prikazi v Gospodarstvu so pokazali, kako je položaj od manjšine do manjšine precej različen, odvisno pač od zgodovinskih okoliščin, družbenega stanja, zavesti. Zanimivo je na primer, kako industrializacija različno vpliva, recimo med Katalonci ali pa v Walesu.

Tu je še vprašanje delovne mobilnosti, turističnih valov in bega iz mest na podeželje.

Odgovor: Manjšine Zahodne Evrope pomenijo glede jezikovne rabe živo paletto. Tam, kjer ima kak jezik utrjene literarne korenine in kjer zgodovinsko gledano ni bilo večjih zaprek za razvoj enojezičnega šolstva, denimo v primeru švedske manjšine na Finskem, so izgledi za uveljavljanje manjšinskega jezika boljši kot pa tam, kjer le-ta v določene, če hočete višje dejavnosti, nikdar ni prodrl, kot npr. waležanščina v Walesu. Priseljevanje drugojezičnega prebivalstva na jezikovno čista ozemlja povečuje družbena nasprotja, prav zaradi jezikovnega konflikta. Tam, kjer je domači teritorialni jezik tudi splošno uporabljen delovni jezik, se gosti najlažje prilagode in vključijo v družbene razmere. Sicer se utegne domače prebivalstvo zapreti v lastni krog.

Vprašanje: Večkrat omenjate bistveni pomen pismenega jezika, pa tudi nujnost spoštovanja ljudskega jezika manjšine, ki se lahko včasih razlikuje od »uradnega« manjšinskega jezika (Šlezvik). Potem je tu izredno pomembno vprašanje družbenih občil.

Odgovor: Razvoj v pisni jezik terja dokajšnjo mero poenotenja, ki poteka navadno čez daljše obdobje. Če kaka obrobna narečna skupina v to prilagojevanje ni vključena, ker

ji denimo tuja uprava prepreči razvoj domačega šolstva, potem utegne priti ne le do dejanske, ampak tudi čustvene ločnice med knjižnim jezikom in regionalno govorico. Če ljudje slednjo po svojih močeh tudi pisмено gojijo, se s tem ne oddaljujejo od matičnega knjižnega jezika, v katerega se še niso vključili. Če pa oblast proces tega vključevanja preprečuje, potem manjšino, ki šteje morda le nekaj tisoč duš, obenem obsoja na izgin. Pri tako majhnem številu pač ni moč vzdrževati avtonomnega informacijskega sistema.

Vprašanje: V sestavku o Ircih in njihovih naporih, da bi si znova prisvojili pozabljeno materinščino, neke zapišete: »Pravice same ne zadostujejo.« Pri Švedih na Finskem in Dancih v Šlezviku pa spet opozarjate na voljo in zavest manjšine, ki včasih mejita na nedoslednost in malomarnost.

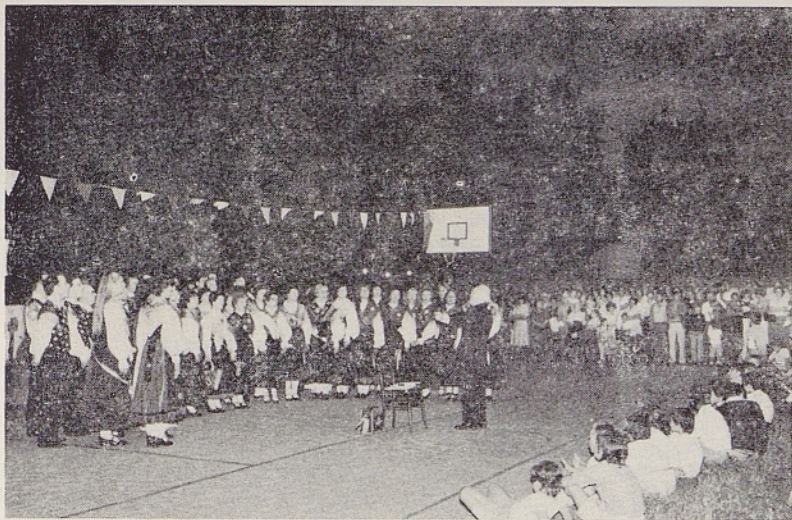
Odgovor: V konsekvenci je raba nekega jezika odvisna od norm, ki jih družba prisvoji. Administrativni predpisi na te norme sicer lahko vplivajo, ne morejo jih pa čez noč spremeniti. S tem pa nočem reči, da se sprejete norme glede jezikovne rabe ne bi spreminjale. Moderna večinska občila utegnejo med mladimi pospeševati rabo dominantnega jezika, npr. pri popevkah. Nasprotno pa utegne mladina iste popevke presaditi v domač jezik in jih širiti v njem, kot se dogaja že dobro desetletje z angleškimi popevkami v francoski Kanadi. V obeh primerih gre za spremembo družbenih norm.

Vprašanje: Francoska vlada vas je odlikovala z redom akademskih palmovih vej. Kakšne so Vaše zasluge za Francijo?

Odgovor: Znano je, da se že več desetletij francoščina kot svetovni jezik umika angleščini. Za Francoze je ta proces, dejal bi, travmatičen. Šele zadnji čas se skušajo realistično spoprijeti s problemi, ki jih prinaša. Tako so organizirali v Nici poseben simpozij na temo Francoščina kot poslovni jezik. V referatu, ki sem ga imel na tem simpoziju in ki ga je objavil časopis Enseignement et gestion julija 1980, sem poudaril, da je pohod angleščine, ki smo mu bili do sedaj priča, odraz ameriške tehnološke in gospodarske premoči. V deželah tretjega sveta pa utegne francoščina obdržati pomožno vlogo, dokler bosta francoska tehnična in poslovna literatura kot tudi gospodarsko sodelovanje služila potrebam teh dežel. Obenem z gospodarskim razvojem se v tretjem svetu francoščina umika predvsem domačim jezikom. Podobno se v Québecu angleščina umika francoščini, kar je gospodarskemu sodelovanju lahko v korist, saj sodi Québec z elektroenergetsko osnovo in razvito montreal-sko veleindustrijsko regijo med najbolj obetajoče razvite dežele. Te in druge moje misli so ugodno sprejeli. Moral sem jih ponoviti v intervjuju za Radio France.

»Naši prazniki« tudi letos uspeli

Tudi letos poleti so sekcije Slovenske skupnosti na Tržaškem privedle nekaj lepo uspešnih praznikov, ki so jih združile s kulturnim sporedom. Prvi praznik je bil v Nabrežini, kjer so kot izredni gostje nastopili zbor Koročan iz Clevelanda in folklorna sku-

LUDVIK ŠAVELJ — 90-LETNIK

26. avgusta je praznoval devdesetletnico g. Ludvik Šavelj. Doma iz Kamnika je po prvih letih službovanja

pina Kres, sledil je praznik v Koludrovici, katerega se je zagotovo udeležilo vsaj 5.000 obiskovalcev. Sledil je praznik v Zabrežcu, kot zadnje pa je praznično poletje sklenilo slavlje na Proseku. Na posnetku je zbor Koročan med številno množico

v raznih krajih prišel leta 1938 v Trst za delo med Slovenci v zamejstvu. V Trstu in tudi na Koroškem je vodil misijone, duhovne vaje in obnove.

Slovenski tržaški skavti so letos priredili kar šest poletnih taborov v Soški dolini in v dolini Lepene. Na njih je taborilo skoraj 300 skavtov. Na posnetku: taborni ogenj volčičev in veveric v Lepeni.

MARIJANSKO SLAVJE NA OPČINAH

Tradicionalna septembrska procesija na Opčinah je tudi letos privabila izredno število romarjev. V nedeljo, 13. septembra, je procesijo z Marijinim kipom vodil po vasi tržaški škof Bellomi, ki je ob sklepu daroval sv. mašo na prostem na obširnem prostoru za cerkvijo. Tržaški škof je v svojem govoru poudaril važnost dobrih krščanskih družin.

ŠEMPOLAJ

Dolgoletni župnik v Šempolaju g. Stanko Žerjal se je odpovedal župniji in se preselil v Gorico. Na njegovo mesto je goriški nadškof imenoval g. Franca Švaro, blagajnika na goriški škofiji.

KAMENICA

Kamenica nad Staro goro v Benečiji, kjer se vsako leto poleti zbirajo narodi treh sosednih dežel, je letos slavila desetletnico. Tolikokrat so se namreč zbrali kulturni delavci s Koroške, Slovenije in Furlanije-Julijske krajine na tej planini in skupaj slavili kulturni praznik. Letos sta na srečanju spregovorila župnik Emil Cencič in Izidor Predan.

† WERNER BERG

V začetku septembra je na Koroškem nepričakovano umrl znani slikar Werner Berg. Čeprav ni bil Korošec, je vzljubil Koroško in postal velik prijatelj koroških Slovencev.

SREČANJE UMETNIKOV V SVEČAH

V Svečah na Koroškem, kjer živi in ustvarja starosta slovenskih kiparjev prof. France Gorše, je bil v začetku septembra slikarski teden, to je srečanje umetnikov Koroške, Furlanije-Julijske krajine in Slovenije, ki ga je priredilo slovensko prosvetno društvo »Kočna«. Iz koroškega tiska povzemamo, da je ta prvi slikarski teden uspel. Tako postajajo Sveče — tudi po zaslugi kiparja Goršeta in slikarja Rapotca, ki zadnja leta ustvarja v tistem kraju — zanimiv in pomemben kraj likovnega umetniškega ustvarjanja.

Letos poteka točno 50 let od odkritja spomenika Vladimiru Gortanu in štirim bazoviškim junakom na starem pokopališču v Kranju. Spomenik so postavili leto dni po ustrelitvi štirih bazoviških junakov takratni primorski emigranti v Kranju. Bil je to gotovo prvi spomenik žrtvam fašizma v Evropi. Ob petdesetletnici nameravajo spomenik obnoviti. Prav bi bilo, da bi si ga ogledali tudi mi na poti skozi Kranj, posebno pa naše šole, saj smo šolo v Rojanu celo poimenovali po bazoviških junakih.

NOVA SEZONA DSI

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu je oktobra obnovilo svojo zimsko sezono ponedeljkovih večerov. Prvo srečanje, ki je bilo 5. oktobra, so člani in prijatelji društva posvetili razgovoru o študijskih dneh Draga 81. Rezultate ankete, ki je bila na študijskih dneh letos prvič izvedena in katere rezultate objavljamo na drugem mestu, je na večeru podal Saša Martelanc. Društvo vabi k udeležbi vsak ponedeljek ob 20.15 v Peterlinovi dvorani v Trstu, Donizettijeva 3.

NOVA REBULOVA KNJIGA

Pri Slovenski matici v Ljubljani je pravkar izšla nova knjiška pisatelja Alojza Rebule. Gre za roman »Zeleno izgnanstvo« o tržaškem škofu in kasnejšem papežu Piccolominiu ter o tržaškem mestu v njegovem času.

GORŠETOVA RAZSTAVA

Oktobra in novembra bo najprej v goriškem avditoriju, nato pa še v Peterlinovi dvorani v Trstu antološka razstava del kiparja Franceta Goršeta, ki je že pred vojno deloval na Goriškem, po zadnji vojni pa nekaj let na Tržaškem. V obeh mestih ima umetnik nič koliko prijateljev in je tu zapustil lepo število kiparskih stvaritev. Ta dela, ki so povečini raztresena po zasebnih stanovanjih, bodo zdaj zbrali in jih razstavili. To izredno pomembno razstavo pripravlja Zveza slovenske katoliške prosvete v Goriči in Slovenska prosveta v Trstu.

† IGNACIJ KUNSTELJ

V Stuttgartu v Nemčiji so v sredo, 12. avgusta, pokopali izseljenskega duhovnika msgr. Ignacija Kunstlja. Pokojnik je bil doma z Vrhnike, kjer se je rodil pred 72 leti. Med vojno je bil domobranski kurat, po vojni pa se je izselil najprej v Italijo in nato v Anglijo, kjer je dolgo let skrbel za tamkajšnje slovenske izseljence. V središču Londona je ustanovil Slovenski dom, kjer je našlo zatočišče veliko Slovencev tudi iz domovine. Msgr. Kunstelj ni nikomur odrekal strehe in prenočišča. Bil je vsakomur na razpolago, veliko je prepotoval in leta 1967 je bil imenovan za prvega dušnega pastirja slovenskih izseljencev. V njegovem domu je našel streho in pomoč tudi marsikateri slovenski študent iz Italije, ki se je hotel izpopolniti v angleškem jeziku, zato je imel veliko prijateljev tudi na Tržaškem in Goriškem.

JAMLJE

Od nedelje, 13. septembra, imajo Jamlje na Goriškem novega župnika. To župnijo je namreč prevzel duhovnik Anton Prinčič, ki je bil več let župnik v Števerjanu.

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

Mladinska organizacija SLOVENSKI KULTURNI KLUB v Trstu obhaja letos 25 let. Klub je nastal na pobudo prof. Jožeta Peterlina in nekaterih maturantov v jeseni leta 1956. Od takrat deluje neprekinjeno in skozi njegova vrata je šla cela vrsta mladih, ki danes delajo na kulturnem in družbeno političnem polju. Sedanjemu vodstvu kluba čestitamo in želimo uspešno delo in zadovoljstvo.

† TONE ZORN

V Ljubljani je julija umrl višji znanstveni sodelavec Inštituta za narodnostna vprašanja dr. Tone Zorn. Rodil se je v Ljubljani leta 1934, njegovo zanimanje pa je bilo posvečeno predvsem novejši koroški zgodovini.

30-LETNICA SMRTI L. ADAMIČA

V Sloveniji so v začetku septembra slovesno počastili spomin na ameriškega pisatelja Louisa Adamiča, ob 30-letnici smrti. Ob tej priložnosti so v pisateljevi rojstni hiši v Prapročah na Blatu pri Grosupljem uredili muzej.

† TONE MIHELIČ

V Bocnu je 6. oktobra umrl slikar Tone Mihelič. Doma je bil iz Škofje Loke, a je večji del svojega življenja preživel v Trstu. Rad je slikal kraško pokrajino in morje. Zadnja leta je bil precej bolan, zato ga v javnosti nismo več videli. Pred kratkim se je preselil v Bocen in tam so ga tudi pokopali.

SLOVENSKI GRAFIKI V TRSTU

V petek, 8. oktobra, so v palači Costanzi v Trstu odprli izredno zanimivo razstavo mojstrov tako imenovane »ljublanske grafične šole«. Izredni dogodek je zasenčila le ozkost tržaške občinske uprave, ki ni pristala na tiskanje kataloga v obeh tukajšnjih jezikih.

SPOMINSKA PLOŠČA SEBASTJANU KRELJU

Klub starih goriških študentov iz Nove Gorice je spet dal pobudo za odkritje spominske plošče pomembnemu Slovcu. V nedeljo, 4. oktobra, so tako ploščo odkrili v Vipavi protestantskemu piscu Sebastjanu Krelju. Slavnostni govornik na prireditvi je bil prof. Tomaž Pavšič.

RAZSTAVA VIKTORJA SULČIČA

V Sv. Križu pri Trstu so v začetku oktobra odprli zanimivo razstavo akvarelov in skic arhitekta Viktorja Sulčiča, kriškega rojaka, ki je dolgo let živel in se uveljavil v Argentini. Tam je tudi umrl leta 1973. Sulčič je v Argentini zgradil nad 200 stavb, od monumentalne tržnice »Mercado de Abasto« do ogromnega stadiona »Boca Junior«.

MARTIN JEVIKAR

Vinko Beličič: Leto borove grizlice

Pri družbi sv. Mohorja v Celovcu je izšla letos (1981) dvanajsta leposlovna knjiga tržaškega pesnika in pisatelja Vinka Beličiča pod naslovom **Leto borove grizlice**. Med Beličičevo leposlovno bero so štiri pesniške zbirke, med njimi antologija **Bližine in daljave**, v kateri je ob 60-letnici (1973) odbral tiste pesmi, ki se mu zdijo vredne, da ostanejo potomcem. (Poročila o Beličičevih knjigah so izšla v Mladiki 1968, 18-19; 1974, 97-98; 1975, 126; 1980, 93.)

Če je v pesništvu več ali manj sklenil svojo pot, pa vztrajno nadaljuje s črticami, kjer je pravi mojster. Tudi nova knjiga — **Leto borove grizlice** — prinaša na 106 straneh 20 črtic, ki imajo to posebnost, da je v vseh glavni junak Ambrož (pisatelj sam), dogodki pa se odvijajo v onem letu, zato je knjiga po pisateljevem mnenju lahko tudi povest.

Nekoliko nenavadni naslov je pojasnil s tem, da je borova grizlica, z znanstvenim imenom *Diprion pini*, ličinka, ki žre borove iglice, pojavi pa se vsakih dvajset let. Ko je grizlica napadla kraške bore, so se pisatelju tako zasmilili, da je hodil vsak popoldan na gmajno in uničeval ličinke, ni jim pa mogel do živga, ker jih je bilo preveč. Že ta poteza kaže na pisateljevo sočutno srce in navezanost na kraško gmajno, ki je del njega samega, zato ga prizadene vse, kar se ji slabega pripeti.

Vsebinsko zajemajo črtice zadnje leto Beličičevega poučevanja na Liceju Fr. Prešeren. Tako zavzema šola precej prostora, saj je bila njegov poklic, posvečal se ji je z ljubeznijo, slovensko literarno in politično zgodovino je razlagal z navdušenjem in srčno prizadetostjo in natančno po zgodovinskih dogajanjih in lastnih spoznanjih. Pred seboj je imel mladino, ki je prišla v prvih povojnih letih iz italijanskih šol, živela v tujem okolju, odrezana od matične domovine, zato je hrepenela po znanju v materinem jeziku, se učila in cenila svoje vzgojitelje. Toda po študentskih nemirih v svetu 1968 se je tudi slovenska mladina v zamejstvu spremenila, Beličič pa je ostal vedno zvest samemu sebi in svojemu prepričanju, zato je doživel težave in razočaranja. O šoli je zapisal: »Tam danes ni, da bi človek pričakoval srečo. Ne poslušajo, ne verjamejo, ne ubogajo.«

Še posebej pa ga je pretresla zasedba šole, ko so zlasti v fizikalnici opustošili vse, kar se je dalo, tablo pa popisali z nespodobnimi napisi v več jezikih. Črtico sklepa pisatelj z ugotovitvijo: »Materialno škodo bo oblast popravila pač iz davkov. Bolj me skrbi moralna škoda. Na mlade duše so se ulegle saje in naše delo bo odslej še težje. Strah me je trenutka, ko se bom spet srečal z njimi: z znanimi obrazi, pa z zastrupljenimi srci.« Vse to ga je pripeljalo do tega, da je stopil v predčasni pokoj.

Drug krog predstavljajo avtorjevi prijatelji, ki jih tržaški starejši bralec pozna, čeprav imajo druga imena in so podani s pisateljsko svobodo. Beličič jih ni fotografiral, ampak je poustvaril njihove značilnejše poteze, zraven pa pou-

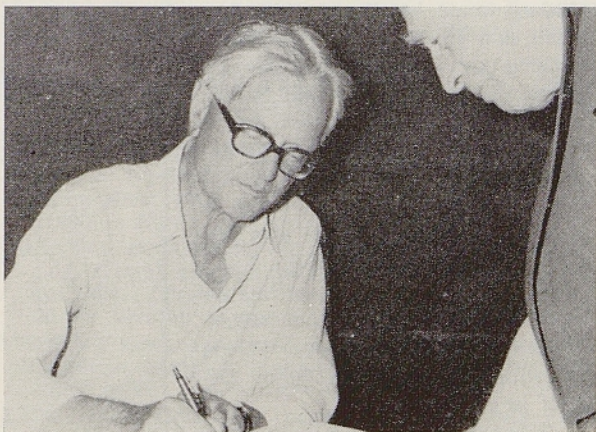
daril, da se mu zdi, kot bi bil ob vsakem novem grobu »svot vnovič malce tišji, samotnejši in mračnejši, a srce plašnejše«.

Tretji krog predstavljajo: rodna Bela krajina, na katero gleda z mladostnimi očmi, polno naravnih lepot in domotožja, in na slikah, ki so jih zanj po vojni posneli prijatelji; dalje Slovenija v celoti, Kras, na katerem živi in vsak dan obiskuje in odkriva njegove značilne lepote, izleti, letovanje na Višarjah, kjer si nabira novih moči, stiki s prijatelji po svetu — vse to pa je prepleteno s sodobno problematiko.

Kot že v prejšnjih knjigah tudi v tej Beličič veliko premišlja o sebi o svojem življenju, rad bi se izpopolnil, pretresa sebe in svet, ki sta nujno povezana. Vsako jutro moli tudi za tele kreposti: »Vodi me po poti modrosti... pravice... dobrote... potrpežljivosti (potrpežljivosti!)... zvestobe... stanovitnosti... budnosti... in poguma! Navdihuj mi dobre misli, blagoslavljaljaj trdne sklepe!«

Knjiga **Leto borove grizlice** je polna drobnih dogodkov, ki so razvrščeni skozi eno leto pisateljevega življenja. O vsem govori zelo odkritosrčno, iskreno in pogumno, naj bodo to šola ali današnje razmere v domovini. Toda čutiti je, da je za vsem velika pisateljeva ljubezen do mladine in slovenskega naroda. Pripovedovanje je zgoščeno, jezik pretehtan, izbran in mnogo poveden, da poje in zveni kakor pesem v prozi.

Knjigo je sklenil z naslednjimi besedami: »Vem, da me boš spraševal, ali sem zdaj popolnoma srečen, ko so vsi dnevi moji. Kdo, ki ima odprte oči in človeško srce v prsih, more biti srečen na svetu? Kdo, nad katerim vihra zmagoviti prapor časa?... Še dalje bom premišljeval, zakaj človek živi in kako mora živeti. Prosil bom Boga, naj mi pomaga nositi križe, da bi jih sam kot Njegovo orodje lahko pomagal nositi svojemu bližnjemu.«

Vinko Beličič pri predstavitvi knjige

Odšel je dr. Ferdinand Kolednik

Spoznal sem ga pred skoraj 40 leti, ko je prišel delat državno matoro. Bil je mlad duhovnik, visok, močan, rdečih in nasmejanih lic, živih oči. Pogovor je takoj zasukal na Jurčiča, in ko sem mu povedal, da sem Jurčičev bližnji rojak, so se mu zasvetile oči in je začel pripovedovati, da se je rodil v Mariboru (24. maja 1907) študiral pri selezijancih na Rakovniku v Ljubljani in v Veržetu, maturiral pri trapistih v Rajhenburgu, teologijo pa dovršil v Zagrebu. V duhovnika ga je posvetil šibeniški škof Jeronim Mileta 1932, nato je pasel duše v zadrski škofiji, dokler ga niso 1935 poslali jugoslovanski škofje za izseljenskega duhovnika v Francijo.

Francija je postala Koledniku druga domovina, istočasno pa odskočna deska za svet. Najprej se je na Sorboni in v Montpellieru tako izpopolnil v francoščini, da je 1938 prevedel Jurija Kozjaka. Uvod mu je napisal stalni tajnik Francoske akademije Georges Goyau, izšel pa je pri založniku Dupuisu v Marcinelle-Charleroi v Belgiji aprila 1938. Že 2. dec. istega leta mu je Francoska akademija podelila zlato medaljo »za usluge, ki jih je napravil časti francoskega jezika«.

Leta 1944 je izdal v Zagrebu hrvaškega Jurija Kozjaka, potem so ga Nemci februarja 1945 zaprli, mučili, mu razbili kolena, da je vse življenje težko hodil, aprila pa obsodili na smrt. Rešil ga je konec vojske. Po vojski se je brez dokumentov vrnil v Jugoslavijo, v gozdu so ga prijeli stražarji in ga hoteli ustreliti. »Preprosil sem jih, da so me odpeljali k svojemu poveljniku«, mi je pripovedoval pozneje. Ta je bil kulturni človek, in ko sem se mu predstavil, mi je povedal, da je dobil v ptujski gimnaziji kot najboljši učenec v francoščini moj prevod Kozjaka. Izpustil me je in tedaj sem se zaobljubil, da bom razširil Kozjaka po vsem svetu.

In besedo je držal. Za tri leta se je vrnil v Francijo in oskrbel italijanski prevod, ki je izšel 1947 v Milanu pri Istituto di propaganda libraria. Doživel je dva ponatisa.

Potem je odletel v ZDA in Kanado, kjer je bil v Montrealu prof., v je-

seni 1950 je odšel misijonarit v Ekvador, po petih letih je deloval štiri leta med slovenskimi izseljenci in begunci v Evropi, ko pa so mu odpovedale noge, se je naselil v Podgorjah (Maria Elend) na Koroškem, kjer je zgradil mogočen Domus Christi. In v tem domu je umrl za srčno kapjo, 1. septembra 1981.

Angleški prevod je izšel v Montrealu v Kanadi 1953, nemški 1957 v Regensburgu in trikrat v časopisih, latinski v Rimu 1959, gradiščanski hrvaški v časopisu v Eisenstadtu Železnem 1957-58.

Potem je Kolednik pridobil in navadno tudi plačal primerne prevajalce, da so prevajali po njegovem francoskem prevodu v svoj jezik. Tako so izšli v knjigah: kitajski, poljski, portugalski, novogorski, armenski, v časopisih: litvanski, vietnamski, španski, češki (dvakrat), retoromanski, arabski. V rokopisu pa so ostali: madžarski, nizozemski, ruski, ukrajinski, srbski, bolgarski, slovaški, makedonski, danski, švedski, beloruski, lužiškorski, beloruski, norveški, abesinski (tigrinski), amarski, japonski, kyniarwanda (afriški), indijski, madagaskarski, hebrejski, malteški, esperant-

ski, ciganski, sirijski, turisti in morda še kateri. Meni je naštel 44 prevodov, hotel pa jih je doseči 50. Zdi se pa, da je v zadnjih letih prišel do 55 prevodov, kakor piše Koledar 1981 celovške MD. Tožil je, kako težko je širiti slovensko knjigo po svetu, kjer nas nihče ne pozna. Zato je moral založnike prositi in se obvezati, da bo odkupil tisoč izvodov. In potem je te izvide nosil po svetu in jih s kakim izvide nosil po svetu in jih s kakim kardinalskim priporočilnim pismom vsiljeval po zavodih, samostanih, kolegijih idr.

Prevajal pa je tudi Finžgarja, Terčelja, Mauserja in druge v francoščino in nemščino in tudi tukaj doživel inal težave, a tudi veselje. Pripravil je spomine svoje matere in jih izdal v koroški reviji Družina in dom (1968-69), posodil pa mi je Finžgarjeva pisma, da sem jih izdal pri celovški Mohorjevi družbi v knjigi 1971, kjer sem na koncu navedel tiskane prevode Kozjaka in drugih avtorjev.

Kolednik je zapustil svojo ogromno knjižnico in rokopise samostanu v Stični na Dolenjskem, kjer bodo uredili Jurčičev muzej.

Martin Jevnikar

MARIJA RUS

Lurd 1981

*Žarenje nepozabnega poletja:
s previsnih lokov apeninskih cest
žari morje izpod obale cvetja,
žari pripeka provansalskih streh.*

*Žarijo polja sončnic v Langedoku,
razpeta na okvir ousenih leh,
žari pšenica na razgretih tleh,
žari visoko sonce na oboku.*

*Žarijo v svežem snegu Pireneji,
žarijo solze v sklonjenem trpljenju,
žarijo sveče v sklenjenih rokah,*

*žarijo barve v travniškem zelenju,
žari Belina v tisočih očeh:
o, večni Žar, ohranjaj nas v žarenju!*

Bibliografija slovenskega tiska v Italiji 1980

(3)

- OSNOVNA ŠOLA »FRAN ERJAVEC« Standrež; 19. oktobra 1980. - [Gorica : Odbor za poimenovanje standreške osnovne šole, 1980]. - 52 str. : ilustr. ; 21 cm.
- PAGNINI M.P. Kmetijstvo in okolje v tržaških oze-
meljskih razmerah / M. P. Pagnini, V. Vremec. -
Trst : Provincia di Trieste, 1980. - 9 str. ; 30 cm. -
(Konferenca o kmetijstvu. Trst, 11-12. aprila 1980)
Strojep. avtogr.
- PALČIČ Klavdij: IKAR 81 = Icaro 81 / Klavdij Pal-
čič ; Ciklus dvanajstih risb. - [Trst] : Založništvo
tržaškega tiska, [1980]. - 12 risb v mapi ; 20 x 48 cm.
- PASTORALNI NAČRT ZA DUHOVNIŠKE IN REDOV-
NIŠKE POKLICE. - [Trst] : Tržaška škofija, [1980].
14 str. ; 21 cm.
- PETAROS Robert. Od prvih zapiskov do romantike :
slovensko berilo za višje srednje šole II. / Robert
Petaros, Maks Šah. - Trst : [Ufficio Scolastico Re-
gionale di Trieste], 1980. - 343 str. ; 22 cm.
- PETRIČ Ernest. Mednarodnopravni položaj slovenske
manjšine v Italiji / Ernest Petrič. - Trst : [Založ-
ništvo tržaškega tiska], 1980. - 122 str. ; 21 cm. - (Slo-
venci v zamejstvu).
- PIRANDELLO Luigi. Človek, zverina in čednost / Lui-
gi Pirandello ; prev. Smiljan Samec. - [Trst : Stalno
slovensko gledališče], 1980. - 68 str. ; 34 cm. Strojep.
avtogr.
- PIRJEVEC Jože. Oddaje za srednjo šolo : Umetniška
vzgoja : šolsko leto 1979/80 : Radijske oddaje za šole
s slovenskim učnim jezikom, ki jih je pripravil
deželni sedež RAI s sodelovanjem Odseka za šolske
oddaje in vzgojne oddaje za odrasle / Jože Pirjevec.
- [Trst : RAI Deželni sedež za Furlanijo - Julij-
sko krajino, 1980]. - 14 str. ; 20 cm.
- POKRAJINSKE VOLITVE 8. JUNIJA 1980. - [Trst :
Socialistična stranka Italije, 1980]. - (4) str. ; 30 cm.
- PRIMORSKA POJE 80 ; [Uredil Dušan Kalčič]. - [V Tr-
stu : Slovenska prosvetna zveza ; Združenje pev-
skih zborov Primorske, 1980]. - [39] str. ; 21 cm.
- PROSVETNO društvo »Slovenec« - Boršt-Zabrežec. 80-
letnica prosvetnega društva »Slovenec« Boršt-Zabre-
žec; Boršt, 1. junija 1980.; [Uredila Milan Pahor in
Emil Petaros]. - [Trst: Prosvetno društvo Slovenec],
1980. - (45) str., (15) str. oglasov : ilustr. ; 21 x 23 cm.
Naslov na platnicah: Slovenec : Ob 80-letnici ustano-
vitve društva in 10-letnici Praznika vina.
- PROVINCIA DI TRIESTE - TRŽAŠKA POKRAJINA.
Sklep konference o tržaškem kmetijstvu. - [Trst :
Tržaška pokrajina, 1980]. 3 f. ; 30 cm. Strojep. avtogr.
- SCALZO Antonio. Osnove politične ekonomije / Anto-
nio Scalzo ; prev. Marijam Bajc. - [Trst : Ufficio
Scolastico Regionale di Trieste, 1980]. - 551 str. ;
23 cm.
- SLOVENSKA PLEMIŠKA PISMA : družin Marenzi -
Coraduzzi s konca 17. stoletja ; uredil in za tisk pri-
pravil Pavle Merku. - Trst : [Založništvo tržaškega
tiska], 1980. - 105 str. besedila, 92 str. faksim. pisem;
25 cm. Uvod v slov. in ital. Ostalo besedilo v slo-
venščini.
- SLOVENSKA SKUPNOST - Nabrežinska sekcija. Pro-
gram Slovenske skupnosti za občinske volitve. - Na-
brežina : Slovenska skupnost, 1980. - (3) str. ; 33 cm.
Strojep. avtogr.
- SLOVENSKA SKUPNOST : odmevi na III. deželni
kongres Slovenske skupnosti Gorica, 15. XI. 1980. -
[Trst : Slovenska skupnost, 1980]. - (12) f. ; 30 cm.
- SLOVENSKE LJUDSKE PESMI ZA MOŠKI ZBOR
zbral in priredil Ignacij Ota. - Trst : Zveza sloven-
skih kulturnih društev, 1980. - 32 str. ; p.f. 17 x 12 cm.
- SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE - TRST. Sloven-
sko stalno gledališče v Trstu Vas vljudno vabi k
vpisu abonmaja za sezono 1980-1981. — [Trst: Slo-
vensko stalno gledališče, 1980]. - 8 str. Lepor. ; 21 cm
- SV. JAKOB : zgodovinski razgledi po življenju Sloven-
cev v tržaškem delavskem okraju : [Zbornik ob po-
imenovanju šentjakobske osnovne šole po Josipu Ri-
bičiču] ; uredila Lida Debelli-Turk. - Trst : [Založ-
ništvo tržaškega tiska], 1980. - 325 str. : ilustr. ;
21 cm.
- SYNGE John M. Vražji fant zahodne strani / John M.
Synge ; prev. Ciril Kosmač. - [Trst : Stalno sloven-
sko gledališče, 1980]. - 71 f. ; 33 cm. Strojep. avtogr.
- ŠKEDENJ NEKDAJ IN DANES. - [Škedenj : Izdala os-
novna šola v Škedenju ob priliki poimenovanja po
Ivanu Grbcu, 1980]. - 95 str. : ilustr. ; 24 cm.
- ŠPORTNO DRUŠTVO KONTOVEL. Sezona 1978/79. -
[Kontovel : Športno društvo, 1980]. 21 f. ; 30 cm.
Strojep. avtogr.
- ŠPORTNO DRUŠTVO KONTOVEL. 16. turnir prija-
telstva 14.-15.6.1980. - [Kontovel : Športno društvo,
1980]. (4) f. ; 30 cm. Strojep. avtogr.
- ŠPORTNO društvo Kontovel. Sezona 1979/80. - [Konto-
vel : Športno društvo, 1980.]. - (25) f. ; 30 cm. Strojep.
avtogr.
- ŠTEVERJANSKI FESTIVAL, 10. ; 5.-6. julija 1980. -
[Števerjan : SKPD »F.B. Sedej«, 1980]. - (4) str. :
ilustr. ; 32 cm.
- ŠTOKA Drago. Položaj in problematika Slovencev v
Italiji / Drago Štoka. - [Trst : Slovenska skupnost,
1980]. - 6 f. ; 30 cm. Strojep. avtogr.
- ŠTOKA Drago. Poročilo deželnega tajnika Draga Štoka
na III. deželnem kongresu Slovenske skupnosti, Go-
rica, 15. XI. 1980. [Trst] : Slovenska skupnost, 1980. -
18 f. ; 30 cm. Strojep. avtogr.
- TAVČAR Zora. Aj, kaj ribič je ujel : mladinska igra /
Zora Tavčar. - [Trst : stalno slovensko gledališče,
1980]. - 65 str. ; 34 cm. Strojep. avtogr.
- TONKLI Štefan. Nekje studenec žubori / Venceslav
Sejavec. - Gorica : [Samozal.], 1980. - 34 str. ; 21
cm. Venceslav Sejavec / ps. / = Tonkli Štefan
- TONKLI Štefan. Samotno drevo / Venceslav Sejavec. -
Gorica : [Samozal.], 1980. - 31 str. ; 21 cm. Vence-
slav Sejavec / ps. / = Tonkli Štefan.
- TRIESTE : CRISTIANI A CONFRONTO : Primo Con-
vegno Diocesano. - [Trieste : Curia Vescovile, 1980].
459 str. : ilustr. ; 24 cm. Slov. besedilo str. 183-188,
194-196, 321-325.
- TRINKOV KOLEDAR : za navadno leto 1981 [uredil
Jožko Kragelj]. - [Gorica] : Samozal., [1980]. - 139
str. : ilustr. ; 15 cm.
- TRŽAŠKA KREDITNA BANKA. Relazioni e bilancio
1979 = Poročila in bilance 1979 = Report and ba-
lance sheet 1979. - Trst : Tržaška kreditna banka,
[1980]. - 52 str. ; 24 cm. Ital., slov., angl. besedilo.
- TRŽAŠKI POMORSKI KLUB SIRENA - BARKOV-
LJE. Kratek pregled delovanja december 1976 - ma-
rec 1980. - [Trst, TPK Sirena, 1980]. - 6 str. : ilustr. :
25 cm. Strojep. avtogr.
- VARTAC: slovenska narečna besedila in risbe otrok iz
Benečije, Režije in Kanalske doline. - Špeter : Štu-
dijski center Nediža, 1980. - [28] str. : ilustr. ; 24 cm.
- ZAPOJMO : Taborniška pesmarica ; ilustrirala Vladi-
mir Klanjšček in Hijacint Jussa ; druga izd. - Trst :
[Založništvo tržaškega tiska], 1980. - 159 str. ; 17 cm.

staro in novo O NARAVI IN ČLOVEKU staro in

Islandija — dežela ledu in Grenlandija — zelena dežela bi si morali zamenjati imeni, saj so na prvi mnogo milejši temperaturni pogoji kot na drugi.

Eni si ime »Zelena dežela« razlagajo kot domislek Erika Rdečega, s katerim naj bi hotel privabiti ljudi, da bi jo kolonizirali. Drugi pa prisegajo, da je bilo nekoč res tako, kot pravi ime.

* * *

Kako težko je urediti medčloveške odnose tako, da bi ureditev bila istočasno najbolj pametna in pravična! Tudi če bi odgovorne oblasti k temu razsvetlenskemu idealu iskreno težile, bi ga zaradi človeške omejenosti marsikdaj ne dosegli, ker bi enostavno prezrli najboljšo rešitev.

Primer, ki sledi, je karseda enostaven, zato pa toliko bolj zgovoren.

Trije pastirji bi si nadzorstvo nad kvadratnim pašnikom (recimo 300x300) radi razdelili tako, da bi bila razdelitev čimbolj pravična in čimbolj pametna, gospodarna.

Kdaj bo razdelitev pravična? Najprej ko bo vsak pastir prevzel natančno tretjino pašnika. Velikost pašnika pa ne pojasni še vseh pastirjevih težav. Če mora daleč tekati za živino, ker je njegov del zelo dolg in zelo ozek, pa čeprav ima isto ploščino kot sosedov, je na slabšem.

Kdaj bo razdelitev pametna? Ko bo vsaka točka pašnika pri-

padala najbližjemu pastirju. In ko bo najdaljša pot, ki jo bo moral vsak od pastirjev pri zasledovanju živine preteči, čim krajša.

Že vem za bralčevo rešitev naloge: razdelimo pašnik na tri pravokotne dele, vsakega po 100x300. Razdelitev bo prav gotovo pravična, saj bo vsak pastir dobil pašnik enake ploščine in enake oblike. Toda ali bo ta rešitev tudi najbolj pametna?

Če izračunamo najdaljšo pot, ki jo pri tekanju za živino vsak pastir napravi (začenši s srede svojega dela), dobimo 158 m.

In sedaj presenečenje! Da se dokazati, da bi drugačna razdelitev (na dva trapeza in en pravokotnik) to najdaljšo pot zmanjšala na 151 m. S tem bi si vsi trije pastirji opomogli za ceno majhne razlike v ploščinah. Tudi pastir z največjo ploščino bi pri novi razdelitvi profitiral, kar pa bi ga ne motilo, da ne bi glasno in sindikalno protestiral, ker se mu dogaja krivic: večje ploščine.

Matematiki so na delu, da razdelijo pašnik na tri dele, katerih najdaljša pot bo še vedno enaka 151 m, ki pa bodo vsi enaki med sabo. Dokler se jim to ne bo posrečilo (če se jim bo sploh kdaj), bodo oblasti morale biti ali pravične ali pametne, ne bodo pa mogle biti oboje hkrati.

* * *

Vsi vemo, da so letni časi odvisni od nagnjenosti zemeljske

osi in v manjši meri od razdalje Zemlja-Sonce.

Tir Zemlje okoli Sonca pa je nekaj, kar se močno spreminja: zdaj je skoraj krožen (tak je trenutno), čez nekaj desetisoč ali stotisoč let pa sploščen-eliptičen. Ko je tir krožen, je razdalja Zemlja-Sonce skozi vse leto praktično ista. Ko pa je eliptičen, se ta razdalja v teku leta spreminja.

Lahko se zgodi, da je razdalja Zemlja-Sonce največja ravno takrat, ko je (gledano s severne poloble) zemeljska os najbolj nagnjena proti Soncu. Posledice: poletje na severni polobli je manj toplo kot sicer, zima manj mrzla. Ravno obratno je seveda na južni polobli.

Ko bi bili zemeljski polobli enakovredni, bi ne smelo biti nobene razlike.

Zemeljski polobli pa sta zelo različni. Že površen pogled na globus nas prepriča, da je severna polobla precej kopenska, južna pa pretežno pokrita z vodami.

Manj toplo severno poletje pomeni, da se sneg na kopnem zdrži dalj časa. Istočasna huda južna zima ima za posledico več plavajočega ledu. Oboje temeljiteje odbija sončne žarke in povzroča, da se še manjši del sončne svetlobe porabi za segrevanje, kar ima za posledico spet več snega in plavajočega ledu in zato še večji odboj sončnih žarkov, itd.

Skratka: okoliščine, ugodne za nastop ledene dobe.

Bibliografija slovenskega tiska v Italiji 1980

ZDRUŽENJE SLOVENSKEŠKIH ŠPORTNIH DRUŠTEV V ITALIJI. 10. redni občni zbor. Križ, 19. decembra 1980. Predsedniško poročilo. Tajniško poročilo. - Trst : Združenje slovenskih športnih društev, 1980. - 6, 5 f. ; 30 cm. Strojep. avtogr.

ZDRUŽENJE SLOVENSKEŠKIH ŠPORTNIH DRUŠTEV V ITALIJI. Program delovanja. - [Trst : Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, 1980]. - 30 cm. Strojep. avtogr.

1 / Analiza in smernice za realizacijo programa razvoja atletskega športa. - 4 f.

2 / Predlog programa za splošno telesno vzgojo za »Cicibane« in »Deco«. - 2 f.

3 / Program za namizni tenis. - 2 f.

4 / Program za nogomet. - 1 f.

5 / Program delovanja na področju tiska in propagande. - 1 f.

6 / Program za odbojko. - 1 f.

7 / Program za košarko. - 1 f.

ZDRUŽENJE SLOVENSKEŠKIH ŠPORTNIH DRUŠTEV V ITALIJI, Trst. 4. Trofeja Združenja slovenskih športnih društev v Italiji = 4 Trofeo Circoli sportivi sloveni in Italia = 4 Trophäe der Slowenischen Sportvereine in Italien. - [Trst : Združenje slovenskih športnih društev, 1980]. - [16] str. besedila in slik. ; 17 cm. Slov. - ital. in nemško besedilo.

KONEC

pisma pisma

So prisotni, ampak so v manjšini! Potem itak razumejo tudi drugače, pa še kaka ugledna osebnost je med publiko, jezik, ki nima 2000-letne kulture bi utegnil koga motiti, bi bil provokacija, kaljenje strpnosti in ne vem česa. Dva-trije stavki dobrodošlice in morda vsebine v slovenskem jeziku so bili očitno preveč. Nekaj stavkov na programu, grafično precej zanikrno razmnoženem programu, je bilo preveč, kljub temu, da je bilo na njem prostora na pretek. Ta ne-dobrodošli je bil boleča, razglašena nota na koncertu. Da bi vstal in odšel, ker nezaželen, je preprečila edino glasba, ki je nad jeziki, vsem doumljiva, ki združuje; ta je hladila jezo.

Torej se tudi na dobrem koncertu orgelske glasbe in v cerkvi lahko počutiš zapostavljenega in ponižanega. Občutek krivice kazi zbranost in predanost glasbenim umetninam. Na koncu dolžnostni aplavz, pogled na kor in organista v zahvalo, pa brž proč z novo grenkobo v srcu, kot da prejšnjih ni bilo dovolj. Proč, drugam, pozabiti tujo prireditev na, zakaj ne, tvojem domu, kjer nisi bil dobrodošel.

(Podpis)

SEMINAR ZA SLOVENSKE PROFESORJE

Recimo, da sem predavatelj iz matične domovine. Ali pa, recimo, študent ene od tržaških višjih šol. In pridem v dvorano k predavanju, ker me zanimajo. Ali ker me zanimajo tržaški profesorji. (Tudi kakšen moj bivši profesor. Ali sošolec.) In kaj me preseneti? — Prvi dan vse polno. Seveda, saj je za vse, učitelje, profesorje, študente. Če bi jih bilo samo pol, bi že bil Kulturni dom poln. Drugi dan: že pol manj. Ob uri, ko naj bi se predavanje začelo, kakih deset ljudi. Predavatelj začne z dvajsetminut-

no zamudo, v dvorani v vsaki vrsti nekaj ljudi. Potem še več kot pol ure prihajajo, vsakih nekaj minut kdo. Po eni uri je dvorana končno skoraj do polovice zasedena. A že začnejo prvi vstajati in na višku predavanja se postave druga za drugo vzdigujejo in odhajajo. Na koncu jih je spet v vsaki vrsti po nekaj. Odmor. Drugo predavanje v isti dvorani. Nizke luči, skoraj tema. K sreči, dvorana je namreč na pol prazna. (Recimo, da malo preširavam, vendar: ali nas ni nič sram?) Recimo, da predavanje o filmu in televiziji v šoli pač malokoga zanima. A gremo dalje: kaj boste rekli o predavanjih za profesorje slovenščine in jezikov, kjer so bile teme zanimive. Dvorana, prvi predavatelj. So vsi profesorji navzoči? Recimo, da so. Po odmoru (priznajmo, dolgočasnega predavanja) pol ljudi manjka. Naslednje — dobro predavanje: kakšno pozno prihajanje, kakšno zgodnje odhajanje, kakor na železniški postaji, vendar jedro ostaja in sedi do odmora. Po odmoru skupni pol publike. Odlična pre-

Izšli so zborniki predavanj in razprav v Dragi:

- DRAGA 68
- SLOVENSKO USODO KROJIMO VSI (1969-70)
- DRAGA 71
- IDEJE IN VREDNOTE (1972)
- DRAGA 73
- SLOVENEK MED DOMOM IN SVETOM (1974)
- DRAGA 75 (šapirografirano)
- DRAGA 76 (šapirografirano)
- DRAGA 77 (šapirografirano)
- DRAGA 78 (šapirografirano)
- DRAGA 79 (šapirografirano)
- DRAGA 80 (šapirograf.)

Nekaj izvodov teh publikacij, ki predstavljajo izreden zgodovinski dokument našega časa in razmer, je še na razpolago in jih priporočamo.

davateljica govori vsake četrte ure bolj redkim preostalim osamljencem, na koncu že kar stolom ... »Ni li te, Mirko, nič sram?«...

Neprofesor
hvalabogu

***

Listnica uprave

PODPORNIKI MLADIKE

Bogomila ŠVAB iz Trsta je nakazala 20.000 Lir, Ivan BRECELJ in Alojz ROZMAN, oba iz Trsta, po 15.000 Lir.

DAROVI ZA TISKOVNI SKLAD »MLADIKE«

Ob poravnavi naročnine so za dar MLADIKI namenili dodatno vsoto: Joseph Kogoj iz Francije 49.700 Lir, Lea Pertot iz Švice 1.000, Bogdan Novak iz ZDA 2.400, Antek Terčon ter Teofil Simčič po 20.000, Silvija Kalin in Mira Dobovšek po 2.000, Joži Peterlin 50 tisoč, Štekar 16.800, Bizjak 6.000, V.P. 15.000, Jože Kopeinig 7.200, Andrew Kobal 43.000 Lir.

Podpornim naročnikom in tistim, ki so darovali za tiskovni sklad, se MLADIKA iskreno zahvaljuje!

Namesto cvetja na grob pokojne ga Josipa Pahorja sta darovala Ma,da Giraldi in D.P. po 10.000 Lir.

V počastitev spomina pok. Josipa Pahorja je darovala F. Vodopivec 15 tisoč Lir.

Kolegi z Radia Trst A so od nabirke ob žalostnem dogodku, ki je prizadel Sergija Pahorja, namenili 90.000 Lir za tiskovni sklad MLADIKE.

Družina Drago Bajc je v spomin na pok. Josipa Pahorja namenila 30 tisoč Lir za Društvo slovenskih izobražencev v Trstu.

Marta Požar je v spomin na pok. Josipa Pahorja prispevala 20.000 Lir za študijske dneve DRAGA.

ANTENA

NOV DEKAN TEOLOŠKE FAKULTETE V LJUBLJANI

Za novega dekana teološke fakultete v Ljubljani so 5. oktobra izvolili prof. dr. Franca Perka. Nasledil je prejšnjemu dekanu rajnemu prof. Štefanu Steinerju.

čuk na obelisku

Apel in prošnja slovenske šole v tiski:

»Profesorji in profesorice, učitelji in učiteljice in vse šolsko osebje, ki je zaposleno na SLOVENSКИH ŠOLAH, je naprošeno, da nemudoma prepíše svoje otroke v slovenske šole, ker so le-te zaradi majhnega števila otrok ogrožene z ukinitvijo in s tem v zvezi tudi delovna mesta gori navedenih RODOLJUBOV«.

zasmehindobrovoljozas

Novi upravnik zaporov pregleduje celice in se pogovarja z jetniki.

»No, ali bi hoteli, da se vam kazen čimprej izteče?«

»Ne.«

»Kako pa to? Ali vam je v zaporu tako lepo?«

»To ne, ampak jaz sem obsojen na dosmrtno ječo.«

* * *

Mlada žena je prišla na policijsko postajo in vprašala dežurnega: »Oprostite, ali je to policijska postaja?«

»Da. Kaj lahko storim za vas?«

»Prosim vas, komu se moram opravičiti, ker sem ubila moža?«

»Ste bili že kdaj prej kaznovani?«

»Ne. Vedno so me kaznovali šele potem.«

* * *

»Ali poznaš Florijana Luknjo?«

»Seveda. Ravno včeraj sem mu posodil petdesetak.«

»Potem ga pa ne poznaš dobro.«

* * *

»Ravno na podplatu imam kurje oko.«

»To je dobro, ti vsaj nihče ne more stopiti nanj.«

* * *

Na sestanku. Ona njemu očitajoče:

»Zamudil si eno uro in pol, jaz pa sem tu že pet minut.«

Brala sem, da spregovori povprečen človek na dan približno deset ti-soč besed.

»No, saj sem vedno dejal, da si nadpovprečna.«

* * *

Peterček, železničarjev sin, gre prvič v šolo. Ko se vrne, ga mama vpraša:

»No, kako ti je bilo všeč v šoli?«

»Prav nič, mama.«

»Zakaj pa?«

»Ker so lažnivci. Pomislili, da je na vratih napisano PRVI RAZRED, ko stopiš noter, so pa same lesene klopi.«

* * *

»Gospod postajenačelnik, vlak bi bil moral odpeljati že pred pol ure!«

»Nič strahu, gospod. Listek je v-ljaven tri dni.«

* * *

Dečko ustavi elegantno gospo:

»Gospa, prosim vas, dajte mi dve-sto lir. Veste, priti moram do svojih staršev...«

»Gotovo, mali. Kje pa je tvoja družina?«

»V kinu.«

* * *

»Spodaj je nekdo, ki vas čaka,« reče gospodar služkinji, ko je prišel domov.

»Kaj, gospod, vi poznate mojega zaročenca?« vpraša začudeno dekle.

»Ne, ampak mladenič, ki vas čaka pred vrati, nosi eno mojih kravat.«

* * *

Škot je zadel sto milijonov na loteriji. Toda namesto da bi bil zadovoljen, je bilo videti, kot da je obupan. »Kaj pa ti ni prav! Kaj nisi zadel?«

»Da,« odgovori Škot. Toda ne morem si odpustiti, da sem kupil dva listka.«

Počitniški dom »Pri sestrah«

vas vabi na Belopeška jezera

Naslov: 33010 BELA PEČ - FUSINE V. R. via Laghi 1
Telefon 0428/61027 - 059/695791

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

Korsic

Anton Korsic

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

POSEBNI POPUSTI !!!
OBIŠČITE NAS !!!

T R S T

Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 571326

Slovenska prosveta in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

VII. tekmovanje zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1981. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Predstave prijavljenih amaterskih odrov bo ocenjevala komisija, ki jo sestavljajo gledališki izvedenci in po en predstavnik vsake organizacije.

Mnenje komisije je dokončno in nepreklicno.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.